

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

Vita S. Godefridi Episcopi Ambianensis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

chiam, propter barbarorum infestatum pericula, seu varios euentus, qui in ea solent contingere, ad sustentacula siue stipendia Dei seruatorum inibi militantium minime sufficere posse. Quamobrè, quia omnipotens Deus in gente Frisonum, sicut Saxonum, ostium suum aperuit, partem prænominatę regionis Frisia, quę contigua huic regioni esse dinoscitur, eidem Bremensi Ecclesię, suoque prouisorio Vuillehado Episcopo, eiusque successoribus perpetuò delegauimus retinendam. Et quia casus præcedentes, nos cautos faciunt in futurum, ne quis, quod non optamus, aliquam sibi in eadem diocesi usurpet potestatem, certo eam limite facimus terminari: eique hos terminos, mare Oceanum, Albim fluuiũ, Liam, Strenbach, Hafalam, Vuimmarham, Snielbach, Ostam, Mulinbach, Moram plaudem, quę dicitur Sigefridi de moer, Quittinam, Chisemmoer, Ascbrock, Vuiscbrock, Biuernã, Vternam, iterumque Ostam. Ab Ostã verò vsque dum peruenitur ad paludem, quę dicitur Kaldëbach: deinde ipsam

Limites diocesis Bremensis.

*Vuennã fluuiũ, à Vuenna verò Bitinam Farstinam, vsque ad Vuesseram fluuium: deinde ab orientali parte eiusdẽ fluminis viam publicam, quę dicitur Helsenueg, Sturmegor & Lorgoe: determinantem Sechbasam, Alapam, Caldehorra, iterumque Vuesseram. Ex occidentali autem parte viam publicam, quę dicitur Folckuueg, quem incolę loci Vuildloch nominant: Finolam, Vualdesmoer, Berckpol, Eddenri apud plaudem, Emisgoer & Oestergoer determinantem: Brudlocho, Biberlach, iterumque mare: firmos & intransibiles iussimus, & circumscribi: vt huius donationis ac circumscriptionis autoritas nostris futurisque temporibus, Domino protegente, valeat inconcussa manere, manu propria subscripsimus, & annuli nostri impressione signari iussimus. Signum domini Caroli Regis inuidissimè: Hildebaldus Archiepiscopus Coloniensis, & sacri palatii capellanus, recognouit. Data II. Idus Iulij, anno Dominicę incarnationis DCCLXXXVIII. Indictione XII. regni domini Caroli XXI. Actum palatio Nemetensi feliciter, Amen.

Hildebaldus Archiepiscopus Coloniensis.

S. Vuillehadus multis annis prædicat Frisijs & Saxonibus.

Sedit igitur in Ecclesia Bremensi beatus Vuillehadus post ordinationem suam annos duos, menses tres, dies vigintis sex: prædicauitque tam Frisijs quàm Saxonibus post martyrium sancti Bonifacij omnes annos trigintaquinque. Obijt autem senex & plenus dierum in Frisia, in villa * Pleccazze, nunc vocant Plexen: quę sita est in Rustria. Corpus eius Bremam deportatum, in basilica sancti Petri, quam ipse ædificauit, sepultum est. Transitus eius celebratur festiuis gaudijs vj. Idus Nouembris. Ordinato, 3. Idus Iulij. Hactenus ex Crantzio.

VITA S. GODEFRIDI EPISCOPI AMBIANENSIS, AVTHORE NICOLAO MONACHO SVES-

ionensi, eius æquali: Cuius tamen dictionem passim mutauit, & plerumque nomibilib contraxit F. Laur. Surius, sola Epistola nuncupatoria prorsus nihil mutata: quę mox sequitur.

Reuerendo patri Rohardo, sanctę Sueffionensis sedis ac matris Ecclesię Decano, Nicolaus beatorum martyrum Crispini & Crispiniani, ipsius vrbs Apostolorum & patronorum, seruus, debita venerationis obsequium. Sæpius, patre amantissime, tua sanctitas paruitatem meam cõmonescit, vt aliqua de gestis pię memorię Godefridi Ambianensis ciuitatis præfulis, in laudẽ omnipotentis Dei stylo cõtraderem fidelium posteritati. Quod vt ipse reor meministi, primo durè suscepi, nec mirum. Etenim à tanti viri pijs laudibus exprimendis hinc me reuocabat ætatis immaturę debilitas: (Vt enim relatione obstericis insertum memorię retinebam, non amplius quàm quinque lustrorum ambitum attingeram) hinc verò humilis sciētiorę tarditas maximè retrahebat. Nam vt de reliquis taceam, nondum complexionem syllabarum, nondum ipsius Alphabeti elementa plenè cognoueram. Cumque modernos acutiore, & vt ita dixerim, lynceum more obstantia quęque subtiliter penetrare intueor, dum vnumquenque in suo sensu abundare contemplor, dumque penè vniuersos eloquiorum flores perquirere, simul & compendio studere perpendo: nimium nimiumque vereor, quòd si tantilli exercitij ruditas, inculti que ingenioli tarditas, Pythagoricas seu Platonicas peruenerit ad aures, fastidium magis, quàm emolumentum generans, inter argutos videar grauis

gravis anser pestrepere olores. Enimvero moris vituperanda fertur pictura, ut à longè quidem perpulchra pareat: cum verò obtutus attentius subtiliusque defixeris, amplius vilescat. Quod & ego, nè simile quid incurrem, admodum formidabam, sicque potius subannationi cunctorum iudicio merito paterem, quam laudi: cum durum nimis sit, iuxta cuiusdam dicti sententiam, cuiuspiam meritum calamo efferre, cuius imitator esse desistis. Hæc aliæque quamplurima cum mihimetipsi obijcerem, his meam pusillitatem refoues, tarditatem desidiæque communes, non æquum fore, si verbi Dei talentum acceperim, de caelestibus reticendo, occiduam vitam, iuxta illud Crispi, vti bruta animalia, quæ natura finxit prona & obedientia ventri, præterire silentio: quod etiam est minam reponere in sudario: sed dignum piæque, actus serui Dei ad ipsius fauorem, simulque fidelium exhortationem, pro ut vnico spiritus nos de omnibus doceret, non in immensum cognitioni mortalium commendando, exarare calamo. His alijsque tuis tam allocutionibus, quam & allegationibus inclinans animum, quanquam pridem ad id peragendum flagraret, tamen vehementer timebam ruditati hebetis intelligentiæ, nè si illud aggrederer, quasi contra torrentem conarer, sicque succumberem mole præconandæ pressus historia. Rursus itaque illo tuo excellenti more his pigritantem suscitatis, ut videlicet meminerim me reum detineri, si ad ornandam veri summi que sacerdotis vestem nollem, cum possem, competenter offerre. Et nè de inæqualitate virium id exequendi minime diffiderem, nec de ingenij tarditate titubarem, sepius inculcabas, ut in ipso, qui fabricatus est surdum & mutum, spem ponens, hoc opus, vniuersis imitari cupienti- Exod. 4.

bus vile, mihi esset in voluntate: orationibus autem ipsius serui Dei suffragantibus, quam citius feliciter futurum in perfectione. Quia verò, iuxta quod legitur, Quoque magis tegitur, tectus magis æstuat ignis: præcepto tuo, cui non obaudire, nefas duxi, nimium nimiumque moratus, tandem ad scribendum animum appuli, egregios mores gloriosi Godefridi, dignosque relatu, ad fauorem illius, qui in sanctis suis mirabilis prædicatur, quantum scientia imperitus, recitandos statui. Itaque venerande pater, nequaquam in his perquiras sapientiam sermonis, sed præpollentem vitam viri, ad imitationem postquam cunctis, qui sobriè & iuste versantur in domo Dei. Sed quia nôsti, quòd ad euoluendum tam immensæ profunditatis pelagus pluma imbecillis est, orationibus tuis obtine, quatenus aura paraclæti spiritus nobis aduenire, iam iamque cursum dignetur dirigere: ut quòd nos ducit oratio, illa rate, possimus pertingere.

*Exoro, valeas, felix cum temporeurras.
Post obitum carnis, par adisi pacefruaris.*

PROLOGVS AVTHORIS AD LECTOREM.

Memoria proditum est, apud veteres in more positum fuisse, præclare ab alijs dicta & facta, literis mandare, ut posteris egregiæ virtutis essent monimèta: tum etiam illorum imagines vel nomina, siue aureis, siue æreis insculpta laminis, ad excitandam animi virtutem & fidentiam, ob oculos statuere. Quod si ob propagandam eorum famam mortalium sagacitati fieri placuit, quos non modò æquum non fuit superuacaneis efferi laudibus, sed etiam imitari velle extremæ dementiæ sit: quanto iustius nos militum Christi res gestas ad laudem præpotentis Dei, ad fidei confirmationem, ad excitandam auditorum ignauiam literis consignamus, quos pro sua benignitate ad illud gloriæ fastigiū Deus euexit, ut filij Dei & dicerentur, & essent: nec tantum regni caelestis participes, sed etiam hæredes Dei, Christi que cohæredes sint? Nè quis autem temerè id fieri existimet, meminerit iubere egregium citharœdum, ut fideles quique laudent Dominum in Sanctis eius: quos ab ipso mundi exordio ita in hoc mundo constituit, ut in medio nationis prauæ atque peruersæ, verbum vitæ in se continerent. De quibus etsi multa dici hoc loco possent, sed sermo cohibendus est, nè fiat lectori vel auditori onerosus. Ex eorum autem collegio libet iam in medium adducere electum Christi antistitem Godefridum, Ambianensis ciuitatis pastorem, quem Dominus Iesus ex eius latebris extractum, eo tempore, quo Philippus Henrici Francorum Regis filius in Gallijs rerum potiebat, ceu sidus eximium, quo peccatorum tenebræ illustrarentur, in specula sanctæ matris Ecclesiæ collocavit: qui quantæ sanctitatis & innocentie fuerit, finis

Iohan. 1.

Rom. 8.

Psal. 150.

Philip. 2.

Quo tēpora
vixit S.
Godefridus,

MUR IUS
5

finis declaravit, in quo, ut ante nos dictum est, securè laus omnis canitur. Etsi autem de illo multa extent, plurimæque memoriæ succurrant, nos tamen ea duntaxat annotabimus, quæ penè omnes nouerunt. At verò dum satis necdum video, ex ipsius quænam potissimum eligam, hominumque animis affigam, dum fluctuat animus, priorane, an posteriora commemoranda suscipiam, haud mediocres me angustie obtinent, incerta miserè me premit, ita ut tanto oneri impar, rerumque gestarum immensitati succumbens, cum quodam exclamare cogar, Inopem me copia reddit.

Multæ eius
reuelatiões.

Nam si referre velim, quoties illi de statu præsentis Ecclesiæ diuinæ sint oblatæ reuelationes, quàm crebrò ille beatissimis supernorum spirituum coetibus ultra quam communis naturæ admittit imbecillitas, admixtus, potentum huius seculi infidelitatem, & in subditos tyrannidem, itemque pellicum & matronarum infandam commixtionem, æternis ignibus puniendâ prænouerit, (horum enim foetor iam in æquissimi iudicis cõspectum pertigerat) utque fraternæ charitatis flamma incensus, diuinæ animaduersionis gladium iam iamque imminere cunctis denuncians, innumeras

Corporis
afflictiones

pertulerit angustias & labores; tum quoque, si frigora, nuditatem, ieiunia, quibus mirè corpus suum edomuit, si castitatem, patientiam, humilitatem, ceterasque virtutes eius, quibus egregiè instructus, viam mandatorum Dei dilatato corde hilariter currit, exactè explicare contendam, modum voluminis excedam, videborque dixisse incredibilia: aded non potest horum certus numerus iniri. Quid igitur? Si non possunt dici omnia, ad excitandam tepidorum desidiam, ad inflammandos caelestium amore pigrorum animos, vel pauca è plurimis ceu desides & oscitantes non comemorabimus, lucernamque Christi benignitate accensam, ut mortalibus iter ostèdat, quo pergendum sit ad beatitudinem, nostro silentio interim sub modio latere patiemur? Quid verò hac re possit fingi impudentius, aut dici miserabilius? Nam de tanto viro dicere, præclarum, honestum & pium est: de illo horis & locis omnibus meditari, vtile & salutare est: denique, quò iam præcessit, illum sublequi pro viribus, optatissimum esse debet.

Marth. 5.

Adiuuante igitur nos spiritu Dei, & precibus ipsius Godefridi Episcopi suffragantibus, eius ortum, mores bonos, felicemque è corpore migrationem, non fallaciosè, sed syncerè coram Deo in Christo scribere conitemur. E quibus pauca quidem nostris oculis vidimus: reliqua verò, hominum veracium, qui illum familiaris & videre & audire potuerunt, fideli relatione didicimus, putà Renigerij monachi S. Quinti-

Aetas Au-
thoris.

Renigerius,
Robardus,
& Gislebertus
S. Godefridi disci-
puli.

ni, cuius cœnobium Peronæ vrbi propinquum est, qui Renigerius à puero discipulus fuit nostri huius prædicandi Godefridi: & cum ego ei loquerer, ætatis excefferat annum sexagesimum sextum, & in monasterio vixerat annos quinquaginta. Robardus etiam, viri venerabilis, qui in Suelsonensi Ecclesia Decani officio nunc fungitur, quemque hic Dei seruus Godefridus ab ipsis incunabulis (Nam erat eius ex sorore Hodierna nepos) apud se educauit, & ad reuerendos prouexit mores: Qui sanè memoria sempiterna dignus est, tantoque potest veriùs de beato viro testari & proloqui, quanto eius præclare dicta & facta, omni venerationis studio complectenda, familiaris cognita & perspecta habere potuit. His accedit Gislebertus, vir æquè per omnia fide dignissimus, qui ei indiuiduus terra marique vsque ad supremum vitæ eius diem comes adhæsit. Quòd si quis impudenter oblatrare & carpere nos velit, cur non tam visa, quàm audita referamus, accipiat ille, quod beatus Gregorius Pontifex & Doctor in Dialogo suo dicit, Lucam & Marcum Euangelium, quod scripserunt, non visu, sed auditu didicisse. Itaque, cum Doctor gentium testis sit fidem ex auditu constare, tantorum virorum freti autoritate, ad dicenda ea, quæ de beato viro suscepimus, nos accingamus. Qua tamen in re quandò nobis vires deesse non ignoramus, habitatoris eius spiritus sancti gratiam medullitis imploremus: ut de tali tantoque patre digna animo concipere, & lectori vtilia proferre queamus, quem

Rom. 10.

ille plurimis charismatibus gratuita benignitate præclare illustrauit.

VITÆ LIBER PRIMVS.

Quibus ortus sit parentibus. Cap. 1.

LITVR venerabilis Godefridus pago Sueffionensi editus est in lucem, habuitq; parentes ingenuos, fide & actione catholicos. Pater eius Frodo, mater Elizabeth dicta est. Degebant autem illi in prædio Moulicurtenfi, & cœnobio beatæ Mariæ * Nouigenti è suis redditibus, terris & vineis, non parùm multa contulère. In eo autem cœnobio annis aliquot vixit Frodo in habitu monastico, præclaraque innocentia & patientia exempla reliquit: mater verò orbata viro, instar turturis, casu aliquo coniugem amittentis, in viduitate & animi puritate perseverans, vsque adeò superuixit, vt filium suum viderit eius monasterij regimen obtinere.

Nouëbris 8.
Patria & parentes S. Godefridi.

De Godefrido Abbate S. Quintini. Cap. 2.

EST celebre monasterium in Veromãduorum solo, in beati Quintini martyris honorem conditum, Peronæ oppido propinquum. Ei per id tempus præerat vir pius Godefridus, & morum integritate, & generis nobilitate clarus. Fuit enim patruus Ida, filie Alberti nobilissimi Comitis Namurcensis, quæ iuncta matrimonio egregio * consuli Boloniensis prouinciæ Eustachio, Godefridum & Balduinum ei peperit: qui postea itineris Hierosolymitani, quod iubete Vrbanò Pontifice maximo susceptum fuit, duces & moderatores inuictissimi diuinitus instituti, urbem Hierosolymam, in qua totius mundi vita à sacrosanctæ Crucis paribulo pependit, armis expugnârunt, atque in ea alius post alium imperium obtinentes, annis aliquot barbaras & à Christi religione alienas gentes egregiè debellârunt, & tandem illic animas Christo reddiderunt, honorificè ea in ciuitate, vbi sepulcrum est Domini, tumulari. Quæ quidem idcirco mihi commemorata sunt, vt possit intelligi genus illustre tanti patris, quem constat etiam regi suo magna cura inuigilasse, religione celeberrimâ, literarum scientia & rerum quoquè externarum & politicarum peritia, cum primis instructum fuisse.

Hi ab alijs vocantur Duces Lotharingiæ.

Vt parentes elemosinis & precibus obtinuerint à Deo filiũ Godefridum. Cap. 3.

CVM autem ille die quodã per pagum Sueffionensem iter haberet, hospitio vti voluit eius, quem diximus, Frodonis. Qui cum vxore sua tanquàm Dei seruum honorificè eum accepit, & charitatis officijs, multaq; humanitate profecutus est, & ad pedes eius pariter prouoluti, ab ore eius verba salutis attentis animis perceperunt. Omnis enim sermo eius, è diuinis erat scripturis depromptus, de gloria iustorum, de pœnis impiorum, de contemptu rerum visibilium & caducarum, de inuisibilium semperque manentis beatitudinis & felicitatis appetitione. Cumque ille eis loqueretur, inter alia sciscitatus est ex eis, num ququam è liberis suis (Duos enim filios, illos habere didicerat) Domino seruiturum obtulissent. Tum verò illi alta trahentes suspiria, multoque ab oculis manante lachrymarum imbre, aiunt se id necdum fecisse: eos, quos antè genuissent, quorum alter Fulco, alter Odo dicebatur, iam seculari militia implicatos teneri: se verò iam toto decennio nullam edidisse prolem, & iam tendere ad senectutem, nec vllam deinceps sperare sobolem: orare tamè, vt à Christo ipse eis impetrare velit filium, quem possint monastica professioni mancipare. Respondit ille, ad eam rem promerendam, expetenda esse iustorum suffragia & merita, piorum lachrymarum, monachorum & circumquaque degentium seruorum Christi preces. Non enim, inquit, vnum me sufficere video huic rei impetrandæ: sed quia ex propheta didicimus, fidelem Dominum in omnibus verbis suis, quid ille in Euangelio promittat, interioribus auribus fideliter accipite: Si quid, ait, petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. Vos ergò in nomine filij patrem rogetis, credatisq; vos accepturos, & fiet vobis. His dictis, ad sua abiturus, illis valefacit, hortaturque vt in preces & opera pietatis incumbant. At illi duas vineas, alteram apud Morellichortem, alteram apud Cupheias, cum redditibus ei dono dedere, vt fratres, qui sub eius cura degebant, inde sustentarentur. Quæ quidem ille cum gratiarum actione suscipiens,

psal. 144.
Ioan. 16.

R piens,

URILS
VER
JONER
RVIII
5

piens, ubi ad monasterium suum redijt, conuocatis fratribus, quid illo itinere eu-
nisset, exposuit, Frodonis quoque & coniugis eius deuotionem & pietatem, atque
ab eis munus liberaliter collarum, indicauit. Fratres, ijs auditis, Christo ingentes
agunt gratias, offerunt sacrificia, ieiunijs & litanijs prepotentem Deum permou-
re conantur, ut ocyus illorum voto satisfiat. Christus, cui humilium & mansuetor-
um semper placuit deprecatio, exaudit desiderium pauperum: Elizabeth coepit
filium, suo tempore in domo Dei, quae est Ecclesia, luminare magnū futurum. Ac-
currunt cognati & vicini, mira omnes laetitia & exultatione afficiuntur: & deinde
edita tanta prole, non modò homines, sed etiam celestis patriæ ciues, gratulantur.

Vbi & à quo baptizatus sit S. Godefridus.

Cap. 4.

Iudith 9.

Editur in lu-
cem S. Go-
defridus.

Baptizatur.

1. Reg. 2.

VT autem baptismi gratiam perciperet natus puer, ad monasterium sancti
martyris Quintini deportatus, atque à monasterij patre Godefrido, cui-
us paulò ante meminimus, amanter exceptus & baptizatus est, atq; etiam
è fonte sacro eius manibus susceptus, eius nomine appellatus est. Iussit
autem idem Christi seruus, nescio quid diuinæ in illo gratiæ presentiens, accuratè
cum enutriri, ut in templo Domini tanquàm alter Samuel, quandoquè iugiter fer-
uiret, & crescente in illo gratia spiritus sancti, intrans in sancta sanctorum, offerret
sacrificium pro populo Dei: quod & factum est, ut suo loco dicemus.

Quando monasticum sit complexus institutum.

Cap. 5.

Quinquen-
nis induit
habitū mo-
nasticum.

Mirè profi-
cit virtute
& sapientia.

Ablatus indè cura parentū, cum iam quinquennis esset, rursus ad eundem
patrem Godefridum adductus est. Ille verò puerum exofculās, habitum
religionis ei tradidit, disciplinisq; tum liberalibus, tum monasticis dili-
genter erudiuit. Et ille puerulus, perindè ut solet humus, nimio solis ad-
usta feruore, in fusum imbrem celeriter imbibere, & fertile solū, a cepto semine,
messori copiosam refundere segetem: à magistro tradita, auidè hauriebat: & re-
ipsa quoque & opere exequi, auidius & ardentius conabatur. Vndè factum est, ut
ab illo monasterij patre impensius amaretur, & suis quoque coætaneis & aequali-
bus nō mediocri venerationi esset. Augebatur interim in illo gratia Dei, & coram
Deo & hominibus in dies ætate & sapientia proficiebat.

Vt à grue rostro percussus in oculo, nihil mali perpeffus sit.

Cap. 6.

Insigne mi-
raculum in
puero.

Accidit autem, ut solus in monasterio pius puerulus ambularet. Ecce autē
eunti obuia fit grus, quæ iam senio fessa, oblongum rostrum tanta vi ab im-
prouiso adegit in oculum eius, ut caput totum cōfixisse videri posset. Que-
res cum non solum dolorem, sed etiam mortem afferre debuisset, pius puer
Christi nomen fideliter appellans, signumq; Crucis pollice identidem vulneri
imprimens, non mortem, non oculi iacturam, immò ne minimum quidem dolo-
rem pensit. Aduolant certatim fratres cum patre monasterij, fundunt lacry-
mas, suspirant grauiter, putant orbatum lumine, cerebrum, in quod grus rostrum
defixerat, mox effusum iri, puerumque illic moriturum. Sed Deus non est passus,
ut eo vulnere vel oculus eius deformaretur, quem & Abbarem & Episcopum fore
sciebat. Vbi ergò vident fratres, nihil incommodi ei accidisse, sed sanum atque in-
columem adstare, gemitus mutantur in gaudia, moeror & luctus omnis abiecit,
Christus ab omnibus eximie prædicatur, quod sit fidus & verus suorum custos &
conseruator. At tamen, ut extaret tantæ virtutis monumentum, in oculo, quoad
vixit, quædam hæsit cicatrix, sed prorsus nullam ei deformitatem afferens.

Vt inter fratres monasterij vixerit.

Cap. 7.

Eius virtu-
tes.

Victus par-
simonia.

ERat ei vultus propemodum angelicus: nec modò æquanos, sed etiam gra-
te maiores, morum honestate & maturitate anteibat. Erat in vigilijs per-
nox, creber in precibus, scripturæ diuinæ studiosissimus, non id spectans,
quod plerique solent, ut doctus videretur: sed intimæ lucis suauitatem, &
lachrymarum largos imbres indè eliciens, atque intelligentiæ pennis ad superna
se erigens, quæ lectione didicerat, tanquàm mundum animal assidua commemo-
ratione ruminabat. Cibi potusq; multa in eo cernebatur parsimonia: quippe me-
mor erat illius Boethianæ sententiæ, naturam paucis minimisque rebus esse con-
tentam. Itaque non modò superflua, sed etiam necessaria corpori non rarò subtra-
hebat, ad eò ut plerunquè fratribus cibum capientibus, solus in templo meditatio-
ni siue lectioni operam daret, atque vique in noctem ieiunium protrahens, confe-
ctum

Cernens verò monasterij pater Godefridū caduca vili pendere, virtutumque ardua ardenti desiderio petere, mirifice animo exultabat. Itaque ut alijs quoque virtus eius innotesceret, fratrum malè habentium curam ei demandavit, iussitque ut ad omnia illis officiosum & obsequentem se præberet, necessaria quæque pro viribus eis suppeditaret. Ille patris accepta voluntate, comiter alacriterque eis inseruiuit, manus, pedes, aliâque affecta corporis membra suis manibus abluit, crebrò interim ex animi pietate multas effundens lachrymas. Cùm naturæ poscebat necessitas, suis impositos humeris, ad loca opportuna & ferrebat & referebat, lectulos accuratè componebat, cæteraque humanitatis officia blanditer & peramanter exhibebat, sperans se ab illo æternæ beatitudinis præmia receperum, qui in supremo mundi die dicturus est suis: *Quandiu vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Venite, possidete paratum vobis regnum.*

Ve diabolus se eius oculis ingesserit. Cap. 12.

DTe quodam aduersascente fratres eum vocant, & ut cibos è culina afferat, deprecantur. Responderit ille: Hesperus eni quanuis terras obduxerit vmbri, Pergo tamen, quò vestra iubet nunc ire voluntas. Sed oretis, quæso, Dominum pro me, certi, maligni dæmonis machinis interim me oppugnatum iri. Sic dixit, & nè posset inobedienciæ & ignauiæ nota ipsi iniuri, diuini zeli feruore incensus, ocyùs ad culinam abiit, allaturus ea, quæ iussus erat. Ibi tum tortuosus coluber, qui quòdam Romanum monachum, beato Benedicto panem ministrantem, confraçto tintinnabulo conatus est ab officio charitatis auertere, etiam hunc Dei seruum ab hoc obedienciæ studio eiusmodi ludibrijs retardare molitus est. Inter refectorium & culinam humilis casula intererat, per quam traferendum ei erat. Cùm ergò ad id loci venisset Godefridus, videt vmbream terribissimamque magnò impetu in se inferri. Erat autè dæmon in effigie cuiusdam monachi, nupèr admodum defuncti, videbaturque; manus habere colligatas, & atro cucullo indutus: denique, ad eò horridus, ut, si coràm cerneret, principè tenebrarum esse dubitare non posses. Etsi autem iam præuiderat ità futurum, tamen in folito occursum non nihil exterritus, (quippe qui ipsum totius inuidiæ magistrum, qui modò in angelum lucis se transfigurans, modò satanâ, ut est, sese mortalibus ostendens, mille modis pios infestat, presentem intueretur) quis esset, vel ad quid venisset, scire cupiebat: cùm ecce Christo reuelante intelligit simulatâ speciem defuncti fratris, moxque contra illam Crucis Christi signum vibrans, repente eum euanescere cogit, relicto post se odore deterrimo, qui suum proderet auctorem. His alijsque dæmonum tentationibus exercitatus, tanto magis Dei proximi que amore flagrabat, quanto omnis boni æmulum aduersum se acrius scire sentiebat. In excipiendis hospitibus, pauperibus & peregrinis (Nam ei muneri atque officio præerat) hilarem se exhibebat, sciensque in illis Christum se excipere, etiam suas illis vestes largiebatur, ipse interim frigoris iniuriam æquanimiter perferens.

De fratre eius Odone. Cap. 13.

HAbebat in eodem monasterio germanum fratrem, Odonem nomine, miræ simplicitatis & innocentie virum. Quem à seculari militia orationibus, mellitisque sermonibus abstraxerat, & monachorum contubernio adiunxerat. De cuius vita, quòd se offert occasio, obiter pauca dicemus. Quadraginta ille & eo amplius annis in monasterio monachus sobriè, piè & iustè versatus est: & diuinas quidè ignorabat literas, sed præcepta Dei ab alijs edoctus, opere implere studuit. Decem & octo annis esu carniū abstinuit, donèc Abbatis imperio & fratrum sententia compulsus, communem monasterij regulam vel inuitus ea in re sequeretur. Tempore Quadragesimæ decem annis vsque ad eò silentij tenax fuit, ut nullum prorsus, præterquam in confessione sacramentali, verbum fuderit. Nec solum ijs Quadragesimæ, sed etiam alijs anni diebus, pane & aqua contentus, carnem multis afflixit modis, quotidianisque virgarum & flagellorum ictibus contriuit. Monasterij rebus, quæ ei creditæ erant, tanta fide vsus est, ut, quod possit incredibile videri, non modò extraneis, sed ne cognatis quidem, obolum vnquam volens gratis dederit Abbatis iniussu. Cùm iam extremus adesset vitæ eius dies, coram fratribus Dominica percipiens sacramenta, manibus in prece extensis, hilari vultu animam expirauit. Poteest hinc animaduerti, quam religiosum & piū Godefridi genys fuerit.

Aegrotis of-
ficiose ad-
modum ser-
uit Gode-
fridus.

Matth. 25.

Obedienciæ
virtus dia-
bulo odiosa

Diabolus
eum terrere
nititur.

1. Cor. 11.

Crucis si-
gno eum de-
clit.

Odonis fra-
tris eius vi-
ta sanctissi-
ma.

hinc est v-
nquam vnquam
obolum vnquam

VI

Vt sit cella vinariae praefectus Godefridus. Cap. 14.

Prouincia illa, in qua monasterium hoc situm est, omnibus penè frugibus abundat: vicinis magna ex parte caret. Itaq; habitatores nō ferè nisi aliunde importato vino vtuntur. Abbas verò & monachi nō ignorantes Godefridi industriam, id officij ei demandarunt, vt vinum cōpararet in vsu fratrum, atq; etiam pauperum & hospitem, ad ipsos diuertētium. Id ille quidem inritō grauiter accepit, sciens agrè posse eorum animos in virtutibus habere profectus, qui rebus mundanis distrahantur. Sed cum vera humilitas nunquā destituta sit comite obedientia, admodum reuerenter & submissè eam prouinciam recepit. Statuerat enim apud se, non suo viuere arbitratu, sed alieno parere imperio. Interim tamen suis meritis minimè praefidens, fratrum opem sedulo experebat: & tum sanis, tum debilibus, atq; etiam pueris permulta humanitatis officia praestabat, vt Christi ardentius deprecarentur, quò per regiū incedens iter, onus impositum ferret humiliter, & neq; ad dexteram, neq; ad sinistram deflectendo, ad Christum pertingere mereretur. Ad eò autè diuina illi adfuit gratia, vt monasterij res, ab eius antecessoribus afflictas, & aere alieno obligatas, monasterio restituerit, & fratribus illic degentibus, alijsque eò aduentantibus res necessarias abundè suppeditarit.

Inuitus quidē, sed tamē humiliter suscipit curā cellae vinariae.

Vt omnibus charus fuerit. Cap. 15.

Eatempetate, maligni serpentis agente inuidia, Robertus Peronenfis, Odo *Namurcensis oppidi, Clarenbaldus castri Vendouilensis dominus, alijsq; satanae satellites, atrociam excitarunt bella in Veromanduorum, Sueffionum & Laudunensium regione: ita vt nō modò nemo clericus aut monachus, sed nec ipsi quidem ecclesiarum rectores itinere committere se auderent. At Godefridus non solum vulgo, sed ipsis etiam principibus impendiò charus & optimè notus, nihil reformidabat, sed hac atq; illac securus proficiscebatur. Quòd si vel sua, vel aliena necessitate adactus, illos adire cogere, quod nemo mortalium ab eis impetrasset, id ei perbenigne atq; etiam lætissimis animis largiebantur. Ità ille charus suo creatori, etiam à creaturis studiosè & ex animo colebatur & obseruabatur.

*Namensis

Inter periculatus est, & omnibus charus.

Vt ventris ingluuiem edomuerit. Cap. 16.

Cum aliquandò pagum Sueffionensem, in quo natus fuerat, circumiret, ad quoddam monachorum coenobium peruenit eo die, quo sanctorū martyrum Crispini & Crispiniani illic quiescentium, solennitas magno concurrentis plebis studio celebrabatur: quorum quidē martyrū ille perpetuū memor erat. Adiungens igitur se monachorum clericorumq; psallentium frequentia, animi sui synceram pietatē ac deuotionem in psalmis, hymnis & canticis spiritualibus suaue sonantis Ecclesiae perspicuè declarauit. Erat enim nō legendi duntaxat, sed etiam canendi apprimè peritus, tamq; suauius Christi depromebat laudes, vt qui eum audirent, lachrymas funderent. Porro autem paulò antè, quàm Missarum solennia celebraretur, in refectorium ingressus, casu illic multos offendit monachos, poculis & carnibus vescendis operā dantes: qui vbi eum conspicati sunt, non nihil verecundari coepere: sed quòd eis esset charissimus, deterso rubore, inuitant eum, vt cum ipsis comedat. At ille: Nolite, inquit, fratres isthuc à me petere, moxq; non sine magna admiratione subiungit: Aequumne est, cibum ventris refectioi mentis anteferre? Nondum completa est Missarū celebritas, & iam ventrem epulis infarcire iuuat? Oremus, psallamus, debitas Christo & sanctis eius laudes perfoluamus, esurientes animas verbi Dei adipe saginemus, impleatur in bonis desiderium nostrum, primùm quæramus regnum Dei & iustitiā eius, redamus quæ sunt Dei, Deo, postea ad reficienda corpora accedamus. His illi non, vt par erat, emendari, sed animis exulcerati, & atra bile perciti: Veni, vni, inquit, paries dealbate, pinguissimo cibo vnge arteriam, vt clariùs vox tua percutiat ac penetret aures nostras, multa que alia in venerandum virum probra conuicia que iactarunt. Ità solent mali etiam rectè facta bonorum sinistrè interpretari. Porro Godefridus nihil his motus, sed cogitans illud Sapientis: Qui erudit derisorè, ipse iniuriam sibi facit: submissò capite, depressisque luminibus, ad templum mox rediit, cum timore & gaudio spiritali festum diem peragens. O virū columbina simplicitate candidum, nec serpentinae prudentiæ expertem, qui & venenatos improborum sermones nō ferre moderatè, & eorum versutiam scienter deuitare. Ita

Crispinus & Crispinianus? vrbis Sueffionensis Patroni.

Obiurgat monachos dissolutos, & ab illis proficiendū cōiicijs

Matth. 6.

Matth. 22.

Prouer. 9.

Matth. 23.

UR IUS
VER
ROBER
RVII
5

Gen. 2, C.
27.

que vt olim Iacob dum contemnit lentis edulium, patris benedictionem accepit ita & noster luctator his alijsque virtutum studijs hereditatem & benedictionem patris celestis promeruit. Huius rei in eo monasterio hodieq; fit mentio & commemoratio: in quo nunc gratia Dei, sanctorumque illic quiescentium intercessione, & fratrum labore, monastica disciplina vel maximè viget.

Vt sit sacerdotio initiatus. Cap. 17.

Postquam autem Godefridus quintum & vicesimum ætatis excessit annum, Abbas eius sanctitate permotus, voluit eum sacerdotio initiari. At ille se ad eius pedes abiecit, flet largiter, nec vt pleriq; solèt, verbis fictis, sed ab interno animi affectu expressis, etiam lectoris, nedùm sacerdotis, munere se indignum proclamatur. Sed tamen pergit Abbas, iubet Godefridum ad Nouiensem adduci Ecclesiã, cui tum Episcopus Rachodus præsidebat, vir sanè doctissimus. Cui etsi Godefridus & notus admodum, & charus esset, at nihilominus perfecti monachi Deoq; digni vita & mores ei indicantur. Itaq; illum ad se accersitum Episcopus amplectitur & deosculatur, luculentoq; sermone diuinis scripturis docet & ostendit, subditos suis præfectis per oia obedire debere. Deindè nulla interiecta mora, Godefridus sacerdos ordinatur, ipso præfule admodum exultate, q̄ suo ministerio id in tanto viro esset effectum. Ille verò quantum augebatur gradus dignitate, tantum & virtute & sanctitate crescebat. Castissime vitæ eius fama, nõ solùm in vicinia, sed etiã remota loca se diffundeat. Oprobãt oēs eum habere pastorem. Quis enim nõ summopere appeteret illius erudiri magisterio, imbui institutis, felici gubernatiõe dirigere.

Vt sit Abbas institutus. Cap. 18.

Monasterium beatissimæ matris Dei, quod Nouigeti præclare extractum est, per id tempus ab Henrico Abbate sancti Remigij Rhemenis, administrabatur. Porro Ingelrammus Comes castelli Cociati, pater Thomæ in primis strenui militis, & Helinandus præsul Laudunensis, cum viderent, neq; spiritalibus, neque externis bonis, quantum ipsi vellent, illud augeri, ab Henrico Abbate magnis precibus contenderunt, vt aut accuratius id, quàm hæcenus fecisset, instauraret, aut ab illo se prorsus remoueret. Se enim nolle amplius eius ferre detrimeta, quorum studio & beneficijs fundatum esset. Ille verò tum aduersa valetudine, tum ingrauescente ætate impediri se sentiens, quò minus præstare posset id, quod exigebatur, liberam eis permisit pastoris eligendi facultatē. Mox illi communicato cum Rainaldo Rhemorum Archiepiscopo, cæterisque Episcopis consilio, Godefrido hoc onus imponendum communi sententia decernunt. Comperta enim eis erat integritas, virtus, & modestia eius. Refertur autem isthuc etiam ad Philippum Francorum Regem: isque tanti viri electione mirè gratulatus, rem iuber accelerari, missis etiam literis suis ad Godefridum Abbatem montis S. Quintini, quibus eum rogabat, vt Godefridum monachum suum eò mitteret, vbi nutu Dei Abbas esset electus. Eas literas vbi accepit senex ille venerabilis, infusus lachrymis: En, inquit, senectutis mea baculū, in quo mihi solebat in perturbatum & tempestatum fluctibus esse perfugium & quædam respiratio, quemq; huic loco ego deliberabam pastorem præficere, nunc mihi repente auferre vultis? Monachi quoque pariter lachrymari, eheu eheu crebrò dicere, vereri loci desolationem, mortem oppetere malle, quàm tanti fratris & sodalis amico contubernio & præsentia fraudari, quem omnes se patrem & Abbatem habitu sperassent. Sed cum Regis voluntati, & Episcoporum postulationi reluctari non auderet, Abbas Godefridus eum perduxit Laudunum clauatum, ad Helinandum Episcopum, vbi ille coram omnibus crebra trahens suspiria, opponebat ætatis & morū immaturitatem, scientiæ inopiam, indignum se asserens, qui in templo Domini extremi aditui fungeretur ministerio, tantum abesse, vt custos vasorum fieret. Sed quantum illi hæc aliaque id genus allegaret, nõ solùm non est exauditus, sed quamprimum pastorale munus tueri ac sustinere iussus est, Nouigentumq; honorificè adductus, non modò hominibus, sed vti credere par est, etiam cælitibus ea re gratulantibus.

Vt Nouigentum venerit. Cap. 19.

Cumque eò peruenisset, nõ nisi sex monachos & duos pueros illic inuenit: nihil ibi vel vini, vel frumenti supererat: * cellas admodum humiles & angustas videre licebat, (mapalia dices) virgīs vel viminibus intextas.

Excre

Ordinatur sacerdos, licet nolens.

A multis Episcopis designatur Abbas.

Valdè renitens, cogitur Abbas esse.

* officinas vocat Author.

Excreuerant dumeta, tribuli, rubeta, & alia arbuta passim: quibus succis & extirpatis, agroque erudato, à fundamentis extruxit loca, monachorum habitationi opportuna & accommoda. Domum quoque edificauit, in qua pauperes & agri reciperentur, quibus fouendis terras & vineas delegauit. Ad eam domum solebat quotidie se conferre, eorum, qui illic morabantur, pedes ablucere, vestes eis præbere, de sanctos officiosissime sepultura mandare.

Vide humilitatem & charitatem.

De duobus patribus, qui se regimine abdicarunt, & in eius disciplinam se tradiderunt. Cap. 20.

Multi verò ad eum confluere cœperunt, quemadmodum solent apes ad florētem thymum, vel cytisum: in quibus fuere duo patres egregij, Lambertus cœnobij Floriniacensis, & Vualradus S. Nicolai de Ribodi monte, prefecti: qui natiuum solum & monasteriorum regimen siue gubernationem relinquentes, in eius se disciplinam tradiderunt, vcl extremis eius vestigijs insistere cupientes. Inter hos medius recumbēs Godefridus, cum illo iubente, multa essent in mensam ferula illata, vix quicquam inde degustauit, herbis virentibus vel arborum fructibus corpusculum sustentans. Quæ supererant, egenis vel malè valentibus alacriter distribuebat. Non mediocriter mirabatur omnes, quòd vsque ad eò in se gulam edomitam haberet.

Inter epulas summa eius abstinencia.

Vt ciborum delicias respuerit. Cap. 21.

Quod dicturi iam sumus, id à Gisleberto accepimus, quondam beati viri coco, nunc verò eius loci monacho. Cœquebat is aliquandò in olla agrestes herbas vndique collectas, vt in cœna eas apponeret Godefrido.

Nihil autem herbis adiunctum erat, præter sale exiguam & aquam: sed vt palatum eius magis afficeret, casu nonnihil panis candidi intriuit. A cœna ergo Godefridus cocum secretò obiurgat, quòd tam delicatum, atque etiam piper conditum edulium, ipsi apponere ausus esset. An ignoras, inquit, superba vel potius misere carnis rebellionem non nisi diuersis cruciatibus posse edomari: Caue igitur, nè deinceps aliquid tale admisceas, nisi me tibi iratum habere velis. His ille virtutum exemplis filios suos ad meliora nitebatur prouocare.

En vt vir sanctus delicias etiam exiguas respuit.

Quam humanus erga subditos fuerit. Cap. 22.

Sub eo interim militum Christi exercitus & merito & numero augebatur, inter quos ille optimus pater, quodammodo oblitus dignitatis suæ, qua cæteros antecellebat, paruulum se exhibuit, admonuitque vt sedulo in ea essent cogitatione, vnde vel qua causa venissent, quò tenderent, & quæ irent: vt nihil sibi peculijs vendicarent, voluntatem propriam frangerent, puritatem cordis, oris veritatem, corporis munditiam momentis omnibus Christo exhiberent, atque vt inuicti milites, in spiritalis pugnae procinctu stantes, fraternæ acie stipati, charitatis glutino inter se coniuncti, summoperè in eam curam incumberent, nè quis in ipsos hostilibus insidijs pateret accessus. Aegrotos incredibili animi commiseratione prosequeretur, ita vt propemodum cum illis eadem pati videretur. Eorum salutis & sanitatis instaurandæ causa nullis parcebat sumptibus, immò nec sibi ipsi quidem, si posceret necessitas. Omnia omnibus factus erat, vt omnes Christo lucrifaceret. Interim tamen sicut erga bonos multa vtebatur benignitate & morum suauitate, ita improbis seuerum & rigidum se exhibebat. Nouerat enim, quid naturæ, quid vitij deberetur. Hos itaque acriter obiurgabat, vrgebat, spiritalis medicinæ cauterio vrcebat, modis omnibus id agens, vt integrè curari possent.

Optimæ monachorum institutiones.

Affectus eius erga ægros. 1. Cor. 9.

Vt iusserit ephippium excuri. Cap. 23.

Venit quidam ad eum obnixè rogans, vt iuberet ephippium ipsi equitatuero accommodari. Mox ille ad se vocat monasterij præpositum Theobaldum, iubet dari illi ephippium. At ille superbia tumidus, & fellea bile commotus, detrectat parere iubenti: sed id tamen dissimulans, hortatur hominem, vt expectet præforibus, donec reuertatur. Expectat ille, & quidem diutissime: sed frustra. Tandem sentiens sibi à monacho illudi, redit ad Godefridum, indicat ei quid actum sit. Tum Godefridus coram fratribus vniuersis rogat Præpositum, num fecerit quod iussus erat. Respondit ille superbe & insolenter: Equidem non feci. Ad eò enim molesta sunt, quæ tu imperas, vt vix ab vllò mortalium tolerari queant.

R 4 nedum

Seuerè ca-
stigmat rebel-
lem mona-
chum.
1. Cor. 5.

*aula habet
Author.

nedum confici. Audiens hoc Godefridus, cogitabat, si eam proteruiam dissimulare velit, alios itidem posse insolescere. Seuerè igitur obiurgat fratrem inobedientem, & pro contemptu congruam illi multam irrogat. Mox iubet copiosum incendi ignem, ephippiumque arripens. En, inquit ad fratres, memores sumus Apostolicæ sententiæ, iubentis ut auferamus malum ex nobis ipsis. Hoc ergo est malum & scandalum, quod in domo pacis & iustitiæ, in * schola obedientiæ tolerari non debet. Et his dictis, zelo domus Dei incensus, proiecit ephippium in medias flamas, & penitus combussit.

Vt precibus suis sanctimoniali ablata restituerit. Cap. 24.

Viucta no-
bilis femi-
na sit fan-
ctimonialis,
& viuit
sanctissime.

Abstinen-
tia eius.

It Hieroso-
lymam.

Obit.

Luc. 2.

Incidit Vi-
ucta in la-
trones, & ei-
us omnia
diripiuntur.

Matrona quedam, Viucta nomine, apud Flandros nobili profapia orta, spiritus mundi huius populi, & carnis illecebri, ad ecclesiam se contulit beatissima matris Dei, quæ apud Sueffiones recens extructa, hodieque, penè inauditis miraculis toto orbe celebris habetur. Vbi cum simplici & synœcra animi deuotione ad sanctimoniales eius loci cū primis venerandas accessisset, spem immortalis iuncta, sacræ accepit velamen, & permultis annis in corporis & animi illie vixit castitate. Erant autem ei tres filia, quarum vna Ida, altera Heluidis, tertia Hauidis dicebatur. Ex ijs natu maior non nisi vndecim habuit ætatis annos; alia propè infantes videbantur. Eas vnâ secum Christo consecrauit. Vixit autè in facto ordine annis triginta, precibus & lachrymis facrisque, meditationibus perpetim intentata. Cilicio asperrimo domabat carnem, pane & aqua atque leguminibus victabat, nihil cibi potusve extrinsecus, nisi rarò, serò prægustans, adeoque; diuersis modis corpus suum affligens, vt mirarentur omnes, quinam subsistere posset. Tandem iter Hierosolymitanum, quod tum feruebat, ingressa, vbi venit Hierosolymam, loca, quæ Saluator sua presentia insigniuit, nudis inuisens pedibus, tum corporis aduersa valedudine, tum itineris longitudine adeò laborabat, vt è pedibus eius sanguis manare videretur. Nec diù illic superuiuens, post multos pro Christo susceptos exantlatosque labores, migravit in caelum. Toram illa se beati Godefridi moderatiōi submisserat, eius se precibus comendabat, & vestigia illius vel eminens imitari summo opere studebat. Neque id mirum. Credo enim, si Anna illa, quam Euangelium testatur ieiunij & obsecrationibus seruuisse nocte ac die, nec de templo discessisse, hac tempestate vixisset, ne puncto quidè temporis à Godefridi huius optatissima presentia separari voluisset. Eam autem, quam diximus, Viuctam venerabilis eius monasterij Abbatissa Ogina, iussit ob quedam expedienda negocia, sine vlla cunctatione in Teutonum regionem proficisci, quod eorum idioma omnium optimè calleret. Paruit illa admodum reuerenter, sed non ausa dominum Godefridum in salutatum præterire, cum sociis itineris diuerit Nouigentum, vbi eum reperit: petitaque; cum multa cordis contritione eius solita benedictione, in syluam ingressa est, quæ inter Cirisiacum & S. Paulum interiacet, quæ per id tempus ob prædas & latrocinia admodum infamis habebatur, quod plerique omnes, qui in eam intrassent, aut iugularentur, aut captiui in carceres abducerentur. Vbi ergo eò peruenit ancilla Christi, incidit in latrones, qui strictis pugionibus minaciter eam circumdantes, absque sacri ordinis siue professionis reuerentia, nulla sexus foeminei habita ratione, in terram eam deijciunt: famulos, equos & alia eius omnia secum abducunt, captiuos in inum carcerem conijciunt, pedes cippo stringunt, manus & brachia durissimis loris colligant: inde tanta præda exhilarati, largiter se dant epotandis calicibus: prædæ distributionem in crastinum diè differunt. Sed cum mero obruti essent, alius aliò dilabitur, carcer manet absque custode, captiui vruntur gelu, quod tum acerrimum erat, metus omnes occupat & suspiria, maxime quod peiora formidarent. Porro sanctimonialis Viucta sola relicta, lachrymabunda ad solis occasum Nouigentum redit. Eam intuitus venerabilis Godefridus soliuagam, valde admiratur & ingemiscit, rogat quid ei acciderit. Illa ad eius se pedes prosternens, explicat quid passa sit. Consolatur vir pius lugentem, inuitatque; vt omnis lachrymis, cibo potuque; fessum corpusculum refocillet. Sed illa nihil se cibi aut potus sumpturam affirmat, nisi ablata recuperet. Tu igitur, inquit, mi pater, Deum ora, & misericordiam matremque; beatumque; Nicolaum, in cuius solennitate in hæc ego calamitatem incidi: planeque; confido Deum minime defuturum precibus tuis. Negat vir Dei se dignum, per quem vllum vel minimum fiat miraculum: sed tamen nimis eius lachrymis victus, confert se in oratorium, & ante sanctissimæ Virginis aram se prosternit. Idem facit Viucta ante altare, in quo

Chri.

DE S. GODEFRIDO EPISCOPO AMBIANENSI.

107

Christi imago cernebatur. Illis ergo sic orantibus, vinceti diuinitus soluuntur, carceris ostia patefcunt, cippus scinditur medius. Vnus ex eis, Gontardus nomine, cum se sentiret planè liberum, impius credit, non ilicò indicare socijs. Clàm ergo dicit Iohanni: Sentis' ne, quæ ego in me experior? Ille cum lachrymis, quos ingens animi latria expreflit, refpondet fe à vinculis abfolutum. Idem aiunt reliqui. Ecce autem illis hæc dicentibus, cippus, nulla hominis admota manu, fursùm erigitur. At illi exeunt, nullo impediante, è carcere, & per opacam fyluam perque viarum anfractus & aquas, quæ hyeme intumuerant, Christo duce, Nouigentum perueniunt. Vbi cum starent in atrio monasterij, & ob loci infcitiam nescirent vbinàm essent, admodùm vereri cœperunt, nè in vincula retraherentur. Tum quidam ex eis trepidantes confirmans, Nè, quæso, inquit, trepideris. Nam vt mihi videtur, in eo monasterio sumus, à quo heri discessimus. Illis ergo omnia circumspectantibus, vbi aduerterunt eum rectè sentire, ad fores ecclesiæ properant. Eorum strepitu permota Viueta, accurrat ad fores, agnoscit homines suos, nec tamen aperit præ gaudio, sed ad patrem Godefridum adhuc orantem recurrens, indicat eius exauditas preces. Surgit ille, oculis lachrymarum humore madentibus: (Nam inter orandum tanta illi aderat copia lachrymarum, vt locus, cui vultum affixerat, circumquaque aquis infusus videretur) Viuetam hortatur nè ipsius meritis tribuat, quod eius fidei potius impurandū sit: sed illa ediuersò perseuerat in sententiâ. Atque sub hac amica contentione veniunt ad ostium templi, illudque aperiuunt pulsantibus, adiuntque ex eis & aduersa & iucunda omnia, quæ eis euenerant. Laudatur igitur ab illis Deus & sancti eius. Porro Godefridus pater cælo albescente proficiscitur ad raptores illos, dirè increpat audax facinus, quod sceminam Deo charam manibus scelestis ausi essent contingere, iter eius impedire, res diripere. Mirum profecto est, inquit, non vos cælesti absumptos igne, aut viuos, dehiscente terra, descendisse in tartarum, aut alio inusitato mortis genere extinctos esse. Sed iam tandem respicite, & reddite quæ heri abstulistis. His illi verbis admodùm commoti, ignem spirantes, currunt ad carcerè, vt in captiuos furorẽ suum effundant. Sed cum neminè illic inuenirent, mirè animis consternati, certatim ad viri Dei genua se aduoluunt, peccatū suum lachrymabundi confitentur & accusant, restituit ablata omnia, depto cultello vno, cuius obliti erant. Quibus acceptis, vir Dei recedit, & sanctimoniali ea reddens, admonet eam, nè in calibus aduersis animi amibiciat, sed equo animo tū prospera, tum aduersa ferat: sicq; eâ à se dimittit.

Deficcitate, quæ eius temporibus accidit. Cap. 25.

Eo tẽpore, quo Godefridus Abbatis munere fungebatur, in peccatores diuina iustitia magno celi ardore animaduertit. Arescebant præ nimio estu arbuta & segetes omnes, messis nulla spes in his regionibus relicta erat, flumina quoque magna ex parte exiccabatur: pisces vi calorẽ & igneæ vaporatiõis præfocati, super vndas ferebatur: iumeta & pecora præ siti passim domi & in agris exanimata, corruerant. Ipsi etiã homines ex corrupto aère quandã mortis speciem cõtraxisse videbantur, cute turgente & liuida. Quid plura? Diceret confusa elementa penè omnia, & si dici fas est, in quoddã chaos cuncta redacta. His igitur paternis castigationibus eruditi præuaricatores, redeunt ad cor, videntq; in se impleri illud sapiẽtis, Pugnabit pro eo orbis terrarũ contra insensatos. Iam tacti montes fumigant, iam perpendunt, quàm vilis est carnis materia, quàm breuis & foeda voluptas: itaq; ad pœnitentiæ lamenta confugiunt. Interea Hugo Sueffionũ Episcopus, admodùm angebatur animo, quod gregẽ sibi cõmissum, videret tam atroci vastari exterminio, nec tamen æquissimum Dei iudiciũ culpæ posset. Mittit ergo Nouigentum, accersit inde patrẽ Godefridum, sciscitatur ex eo, qua ratione sit auertenda præsens ira Dei. Illo consulente, indicitur per omnem dioccesim ieiunium, non hominibus dumtaxat, sed etiã iumentis & pecoribus, vt olim apud Niniuitas, vt quod noxiorũ culpa cõmeruerat, lætentium, infontum atque etiam brutorum animantiũ abstinentia expiaretur. Indictõ ieiunij die innumera vtriusq; sexus hominũ turba apud Sueffiones confluit, adducebantq; sacras reliquias in ædem Stephani protomartyris, quod ea rãtã multitudini capiendã aptior videretur. Ibi tum Episcopus orat B. Godefridum, vt populum tanta calamitate oppressum, sermone cõsolatur & erigat, aitq; se non dubitare, illius & sanctorum, quorũ reliquie adessent, meritis Christi placatum iri. Non recusat Godefridus, sed luculenta & melita

Precibus S. Godefridi & Viuetæ captiuo liberatur

Abata oia Viuetæ restituitur

S. Godefridus dirè increpat raptores nephatios

Magnò est segetes & pisces &c. pereunt.

Hugo Episcopus Sueffionensis,

Iona 3. Nota ieiunium,

lit

UR IUS
R VII
5

lita oratione, & qua sale condita esset, auditorum animos medullitus compunxit. Cumq; sermonē protraheret, subito deniq; nubes cælum omne occupârunt, crepante tonitruo, micâr fulgura, tuit impetu è cælo largissimus imber, dimanât per plateas & agros aquarum riuuli, populisq; festinat domum, quod diluuiū impendere videretur. Quis ambigat, tam necessariū munus clementissimū Deum ob merita serui sui & sanctorum suffragia, quorum illic cineres populus fidelis piè venerabatur, deprecantē contulisse? Et quid mirum, iustos homines impetrare à Deo, quæ petunt, quando licet corpore degant in terris, animo tamen cum illo versantur in cælis, & vnus eū eo spiritus sunt, dicente Apostolo, Qui adhæret Domino, vnus spiritus est.

1. Cor. 6.

Vt pauperis monasterij regimen, ditioris prætulit. Cap. 26.

Manasses
Rhemensis
Episcopus.

Manasses Rhemorum Archiepiscopus, quandoquē acciuit beatū virum ad synodum Rhemensem, & coram omni frequentia rogauit eum, vt monasterium B. Remigij gubernandū susciperet. Erat illud prope Rhemorum urbem, Nouigenti cœnobio diuitijs & dignitate præstâtus. Sed vir prudens respondit, se neque ea esse industria & peritia, vt tanto muneri par esse queat, neque se velle semel à Christo acceptam ecclesiam deserere. Cūque à Archiepiscopo & alijs antistites etiam atque etiam hortarentur & obsecrarent eum, vt id faceret, ille immota animi constantia Niceni Concilij Canonem sibi seruandum statuens, in medium profilit & exclamat, se neque posse, neque velle, pauperulam sponsam præ ditiori contemnere. Mirantur omnes beatum virum diuitias paupertati, mundi gloriam humilitati posthabere.

Can. 15. &
16.Humilitas
S. Godefridi.

De Vicecomitissa Adelheide. Cap. 27.

Adelheidis
vicecomitissa
viro
Dei admodum
familiaris.

Adelheidis castri Cociaci Vicecomitissa, liberalitatis & castitatis multa præclara de se exempla præbuit, nostri Godefridi sermonibus egregiè illustrata. Ea facultatibus suis magna ex parte in pauperes & pupillos & ecclesias erogatis, (Tabulam enim insignē, quæ est Nouigenti in altari beatissimæ matris Dei, fabricandam curauit, consimilē B. Eligij Nouiomensis Episcopi aræ adhibens) contemptis mundi pompis, Nouigentium venit, atque illic in multa puritate & sanctitate vitam egit, quoad Christo charus Godefridus ibi permansit. Factum est idem & ab alijs multis hortatu illius, quibus iam credimus redita, quæ promissit Deus diligentibus se.

Vt multa eius gesta Author prætermiserit, & vt præuiderit se Episcopum fore. Cap. 28.

Visio ei
fertur.

Properantes, omittimus. Vt enim solent apes & formicæ interdum sub face succumbere, ita nos mole præclara & admirabilis historiae pressi, extrema queque decerpendo verius, quàm exaggerando, qualicumque stylo posteris tradimus. Quandoquē illi cælestis patriæ ineffabilem suauitatem & iucunditatem animo volenti, atque in lachrymis & precibus Deique laudibus perstanti, ac deinde festum corpusculum sub diei ortum in lectulo componenti, vix ipse postea cuidam admodum familiari amico secretò indicauit, cū nec plane vigilaret, nec prorsus obdormiisset, apparuit quidam ætate & statura mediocri, barba promissa, oculis radiantibus, vultu Angelico, toga candida indutus, literas quasdam & anulum aureum manu ferens. Hæsitans autem Godefridus, quis esset, (Nouerat enim multos à versuto demone phantasticis illusionibus in fraudem actos) Crucis signum sibi imprimit, priorque eum sic appellat: Quis sis, vnde vel à quo, & qua causa veneris, edicito. Tum is, qui videbatur, nonnullis depressis luminibus, cum multa gratulatione, Nè pertimescas, inquit, seruit Dei: non sum ego partis aduersæ. Quis sim autem, facile aduertere potes, dum me vides Crucis mysterium non solum non horrere, sed amplecti etiam. Venio autem è cælis, vt annunciem tibi, visum esse præpotenti Deo, constituere te Episcopum populi sui. Et Godefridus: Etsi, inquit, vera te dicere putem, tamen incum ipsum nosse velim. At ille subridens, Noli, ait, plura ex me sciscitari. Fundus sum legatione mea: quæ verò dixi, tempore suo complebuntur. Tu confortare in Domino, & in potentia virtutis eius. His dictis, repente disparer. Mox vir venerandus ad dexteram se vertens, videt non ita procul aulam ornatissimam atq; amplissimam. In eam ingressus, cernit viros plurimos albis indutos: qui omnes reuerenter ei assurgunt, depressisq; oculis rogant, vt ipsis benè precetur siue benedicat. Ille

Cælitus
dicat se fore
Episcopum.

Alia visio.

tam luminis splendore, quam re insperata non nihil obtupefactus, Cruce se consignans, percontatur quinam sint, & quid sibi velint. At illi: Nè mireris, inquit, pater venerande. Iam enim incommutabili Dei consilio definitum est, vt propediem fias Episcopus ciuium nostrorum. Hęc atque alia illis dicentibus, vir Dei sublati oculis videt in editorio regie loco quendam sublimi residentem, folio, vultu ac habitu supra quam capi possit luculento ac splendido. Ad quem cum accedere vereretur, ille manu innuit vt veniat. Cumque propius accessisset, & ad eius pedes abijcere se vellet, ille nō permisit: sed, o serue Dei, inquit, accipe quæ dicturus sum, & tenaci memoria complectere: Ego sum cuiusdam ciuitatis Gallicanæ primus Episcopus, & Christi martyr inuictus, qui pro eius amore innumeras sum perpeffus iniurias, & mortem ipsam. Hanc ego tibi committo, huic sedi tu diligenter præfese curato. Volebat verò Godefridus ex eo cognoscere nomen eius & ciuitatis, cuius meminit, sed neutrum ab eo impetrare potuit. Atque interim expergefactus, valde admirabatur visionem. Hęc ego ab ore reuerendi patris Andree accepi, qui post Godefridum tertius præfuit monasterio Nouigenti, & se ex ipso Godefrido hæc audiuisse, sanctè asseuerabat.

Vt sit creatus Ambianensium Episcopus. Cap. 29.

PEr id tempus Gerinus Ambianensium Episcopus, vir non admodum sanæ mentis, quibusdam rebus aduersis vexatus, sedem suam planè deseruit, ita vt Ecclesia illa aliquandiu pastore careret. Quod cum periculo vacare non posset, indictum est tota diocesi ieiunium, misericordiæ operibus & precibus atque litanij diuina pulsata clementia. Tandem electus est Godefridus, Nouigenti monasterij Abbas, qui iam bonus erat Christi odor in omni loco, & sanctitatis suæ fama etiã illas partes compleuerat. Missa quoque legatio est ad Philippum Regem Gallorum: qui vbi comperit Godefridum electum, ingentes Deo gratias egit. Erat enim Regi illi pro sanctitatis suæ reuerentia charissimus & valde familiaris: statueratque Rex, opportunitate oblata, eum ad Episcopii munus prouehere, lussit igitur more regio, eius promotionem accelerari.

Vt in Trecenti Concilio eius electio sit approbata. Cap. 30.

Eodem tempore Richardus Cardinalis & Apostolicæ sedis legatus, apud Trecentis celeberrimum habuit conuentum Episcoporum, Abbatum, & Gallicæ procerum. Eo igitur se Ambianorum legati conferunt, proponunt se pastore orbatos, vnanimiter à Clero & populo electum asserunt Godefridum, Rege quoque assentiente. Tum verò omnes, qui in eo conuentu Godefridum nouerant, Christum summopere collaudarunt: sed ille interim fugam meditabatur. At verò interceptus, iubente Cardinali & Episcopis, in medium eorum adducitur, cunctis acclamantibus dignum eum fore Ecclesiæ ministrum, strenuum defensatorem: beatum futurum populum, qui talem sit pastorem habiturus. Aiunt omnes tunc, Te Deum laudamus, cantasse. Indè verò seruus Dei regressus est Nouigentum, expectaturus illic consecrationis suæ administrum Rhemorum Archiepiscopum Manassem. Magnus autem dolor obtinuit omnes, qui hac occasione se propediem eius gratissima præsentia carituros sentiebant.

Vt matrona quædam precibus à Deo impetrarit, vt à Godefrido sepeliretur. Cap. 31.

IN pago Gimi, (sic enim vocat) qui ferè duobus miliaribus à Cociaco abest, ea tempestate quædam erat matrona, Emma nomine, matertera Adonis & fratris eius. Ea vitam viuere castissimam, alebat pupillos & viduas, nudis præbebat vestimenta, infirmis ferebat opem, & alijs a diuina vitæ pijs studijs insudabat. Crebrò etiã Nouigentum venirebat ad ecclesiã beatæ Mariæ, & cereis eã illustrabat, multa ei munera è suis prouentibus impertiens. Vbi autem comperit Godefridum Episcopum electum, properè venit Nouigentū: perquirat num res ita se habeat. Impensè enim amabat sanctū virum, cuius & exemplis & verbis incensa erat ad ea, quæ diximus, studia pietatis. Postquam certior facta est rem veram se audisse, velut exanimis humi prociabit: orat Deum, nè sinat ab eo loco prius exire Godefridū, quam ipsius corpusculum mandet sepultura. Mira res. Illius preces agritudo, agritudinem sequitur mors. Decumbit mox acri febre: morbo inualescente, à Godefrido sacro oleo vngitur, sacramenta Dominica ab eius percipit manu, mirè exultat se à Domino exauditam, & illi lætabunda reddit spiritum, atque in ipso monasterio à Dei seruo Godefrido honorificè, vti par erat, tumulatur.

Primus Episcopus Ambianensis fuit S. Firminus martyr.

*Gerinus

Creatus Ambianensium Episcopus.

Conuentus Trecentis.

Consecratur à Rhemensi Archiepiscopo Manasse.

Emma matrona admodum religiosa.

Vide rem miram.

AURILIUS

RVII

5

Lambertus
Atrebarēsis
& Iohannes
Morinensis
Episcopi.

Sap. 6.

Luc. 1.

Postquam Manasses Rhemorum Archiepiscopus domum redijt, proceres Ambiani Nouigentum veniunt, Godefridū peramanter Rhemos perdūcunt. Magnus eō totius regionis Episcoporuū fit concursus, in quibus erant etiam Lambertus Atrebarēsis & Iohannes Morinensis Antistites, sapientia & eruditione insignes, religione & sanctitate celebres, sponſa Christi bases & firmamentum, beato Godefrido præ cæteris additi. Quanta illic animi & corporis humilitate, quanta lachrymarum vi consecratus sit vir Dei, nullis verbis explicari potest. Nouerat enim, etsi grandis sit honor, tamen etiam grāde esse eius pondus honoris. Potentes nanque, vt scriptura ait, potenter tormēta patientur, & fortioribus fortior instar cruciatio, nisi ministerio suo rectē perfungantur. Cumque ex more Euangelij codex eius capiti imponeretur, & explicaretur, statim occurrit locus ille, Elizabeth impletum est tempus pariendi, & peperit filium. Non mediocri id omnibus admirationi fuit. Vt enim Iohannes Baptista, ita & Godefridus matrem habuit Elizabetham, decem annis sterilem atque senescentem. Parauit ille viam Domino, parauit & Godefridus. Laudabant itaque Deum vniuersi, qui quas argumento quodam indicare voluisset, vitam serui sui sibi gratam, qui per ostium, & non aliunde intrans, verum & idoneum se suis ouibus dictis & factis pastorem esset exhibiturus.

LIBER SECVNDVS.

De ijs, quæ res sit in Episcopatu. Cap. 1.

Luc. 10.

Hic tenus, quæ beatus Godefridus adhuc monachus egit, carptim annotauiimus, nihil admiscentes, nisi quæ fide dignorum hominū relatione cognouimus. In quibus nē qua esset falsi suspicio, simplici potius oratione, quā compra & phalerata, vti volumus. Neque enim sancti homines tam sunt angusta virtute, vt ea nostris vel mendacijs, vel fucis amplificari & ornari egeat, cuius & testis & remunerator est Christus Deus, qui eos accumbere facit in regno patris sui, gloria & honore eximiē coronatos.

Vt Ambianos venerit. Cap. 2.

Lib. 1. ca. 32.
Vide religionem sancti viri.

Postquam vir Dei Rhemis consecratus est, Ambianos proficiscitur: aduentanti vrbs tota obuiam ruit, exceptura pastorem suum. Vbi ad beati Aciliij martyris adem, quæ extra vrbs muros est, accessit, à iumento desiliens, per asperrimam viam, vtrunque latus eius stipantibus Lamberto & Iohanne Episcopis, quos supra diximus, vsque ad beati Firmini martyris ecclesiam nudis pedibus, cunctis cernentibus, ingressus est, ab imo pectore interim suspiria trahens: vbi ad populum sibi commissum egregiam concionem habuit, cui intererāt multi literati viri, non pauci etiam, qui postea Episcopi, Abbates, & ecclesiarum rectores effecti sunt. Ijsque omnes vno ore testabantur, nunquā se ex quoquam, tam diuina, tamque sublimia & recondita percepisse: veritateque compellente, aiebant eum reuera esse sancti spiritus organum.

Vt à fastu alienus, & erga pauperes humanus fuerit. Cap. 3.

Psal. 130.

Habit' eius in Episcopatu.

Nota humilitatem.

Psal. 34.

Psal. 81.

Matt. 6.

Ille verò Episcopi dignitate auctus & sublimatus, Saluatoris vestigia consectabatur, & plus factis quā dictis suos instituere nitebatur: ita vt etiam tacente lingua, moribus & exemplis eos erudiret, quò rēdere sine intermissione deberent. Non est exaltatum cor eius, neque elati sunt oculi eius, nec ambulauit in magnis & mirabilibus super se. Non illi studium erat cultioris habitus & preciosarum vestium: monastico cucullo indutus fuit, qui pallio non valde ambitioso operiebatur. Quotidiē ad mensam suam tredecim pauperes habuit, quos, ablutis sua manu pedibus eorum, cibo potuque largiter reficiebat, eisque officiosē admodum inseruiebat. Domus eius, non Episcopi, sed Christi, aula videbatur. Orphanorum & miserorum magna illi cura erat, eripiebat in opem de manu fortiorū eius, egenum & pauperem à diripientibus eum, vt inter filios excelſi numerari posset. Ea causa dente canino à quibusdam rodebatur, quos ille obturata aure præteribat, rhetaurizans in cælo, quò fur non appropriat, neque tinea corrumpit.

Er...

Erga pauperes illi occurrentes ut se gesserit. Cap. 4.

Accepi a quodam eius familiari, viro reuerendissimo, & in domo Dei super candelabrumposito, cum estiuo tempore pauperes ei eunti venissent obviam, & multi obstructis naribus eos preteriret, quod male olere viderentur: illum miseros amplexatum & exosculatum, nec solum blandis sermonibus, sed etiam larga stipe eorum inopiam subleuasse. Quae etsi multis grauias, ple-

Humanitas erga pauperes.

De pisce, quem leprosis dedit. Cap. 5.

Venerunt quaedam ad aedes eius multi leprosi, & ubi Episcopus esset perquisierunt. Responsum est a ministris, eum pro more in beati Firmini martyris aede precari. Illi eum se conferunt, & cum alijs mendicis sustinent inde proditurum. Solebat enim vir beatus, ab ecclesia hora matutina exiens, pauperibus cunctis ei occurrentibus sua manu stipem elargiri, ita ut vix quicquam ab eo vacuus recederet. Volebat implere, quod Saluator ait, *Omni petenti re tribue*. Egrediente igitur e templo circumstanti leprosi, & eius benignitate freti, quippe ipsis familiarissimi, non tam orant, quam propemodum imperant, ut victum necessarium ipsis suppeditet. Erant sane ad spectu horrido, cute lurida, sanie defluente, vultu vulneribus occupato, ita ut praeter horrore quidam eos intueri non possent. Eos vir pius non abominatur, sed salutat officiosissime, summissoque capite, orat ut sibi bene precetur. Mirè interim animo angitur, quod nihil in manibus sit, quod eis largiatur. Tandem accersit oeconomum suum, imperat ei, ut sine dilatione ciborum copiam eis pareat. Ille alijs intentus, negligit, quod iustus erat. Post horas tres aut quatuor venit ad fores Episcopi, & mirè crepitaculis suis perstreperunt. Mox Episcopus aduolat, audit eos nihil ab oeconomo accepisse. Quid faceret vir misericors? Nihil eris in arca remanserat: totum in pauperes effusum erat. Ad culinam, quam neque ante illum diem vnquam in Episcopatu suo ingressus fuerat, neque postea ingressus est, necessitate pauperum adactus, humilitate atque charitate eum vrgente, se confert, cernit illic piscem grandem, qui coenae apparabatur: (Erat autem salmo) eum in suos coniecit humeros: (Tanta enim mollis erat piscis, ut nullius manibus ferri posset) deponit eum ad pedes leproforum: Hoc, inquit, munusculum e manibus meis accipite, & ubi defecero, in aeterna tabernacula me recipere dignemini. Tollunt illi piscem gratulabundi, & tanta benignitate compulsi, testantur apud omnes, neminem Godefrido Episcopo posse aequiparari. Oeconomus vero domum rediens, ubi comperit Episcopum tam insignem piscem, quem ipse pridem comparasset, leprosis dedisse, quibusdam, ut aiunt, furijs agitatus, irrupit ad eum, multisque proscindit conuicijs, ait non sano esse cerebro, qui sic res profundat suas: nisi manum contrahat, breui ad summam inopiam ipsum redituru. At vir Dei nihil motus, blandè eum compellans, Itane tibi, inquit, equum videtur, homines eodè precio redemptos, Christi sanguine bibentes, caelesti beatitudine donandos, fame cruciari, mihi vero extremo homuncioni fereulorum lautitias apparari? Manet ergo iustitia eius in seculum seculi, ut Propheta ait, quando quidem omnia sua pro Christo in pauperes dispersit, ut cum illo omnia in caelis possideret.

Luc. 6.

Exemplum rarae virtutis.

Vide Episcopi insignem opus.

Luc. 16.

Psal. 111.

Ut oratorium S. Thomae dedicaret, nullo docente. Cap. 6.

Vir pia memoria Nicolaus Abbas Corbeiae Gallicanae, petijt ab eo, ut oratorium S. Thomae, in pratis eius pagi conditum, dedicaret. Mox annuit precibus: fit ad eum die, qui erat dedicationi praestitutus, magnus hominum promiscui sexus concursus. Aderat & Abbas Nicolaus cum monachis suis, multiq; docti viri, artium liberalium disciplinis egregie instructi. Habebat vero beatus Godefridus apud se Gisbertum quendam, hominem passim male audientem: qui cum ritus Ecclesiasticos optime calleret, instituebat beatum virum in ijs, quae sunt officij sacerdotalis, ita ut necessitate potius, quam voluntate sua, illum apud se vir sanctus retineret. Crebro autem illum obiurgabat propter mores infames animique leuitatem. Quod cum ille ferret molestissime, obreccationibus eum insectabatur, & omnia eius in hypocrisum interpretabatur. Postquam autem vir Dei venit ad templum dedicandum, ratus ille opportunum se inuenisse tempus, cum coram tanta populi frequen-

FUR IUS
VER
TENER
RVIII
5

quantia traducendi atq; pūdefaciendi; subduxit sese, nec eū docere voluit, quā in
 dedicatione fieri ab Episcopo oporteret. Id vbi Dei sacerdos animaduertit, se
 cōsolatur, quōd vbi humanum deest auxilium, diuinū adesse soleat. Itaque Chri-
 sto benè confidens, cōceptum dedicationis officium, doctore eum spiritu Dei, tam
 exactè peregit, vt omnes putarent ab incunte arate nihil eum didicisse aliud, cū
 tamen nunquā antea fecisset, itā vt etiam ipse se facere potuisse admiraretur.

Dum huma-
 num nō sup-
 petit, ad est
 diuinum au-
 xilium.

Quā piē Missarum solennia celebrārit. Cap. 7.

ET quia nunc sese offert occasio, operæ precium nobis videtur commentop-
 rare, quanta animi deuotione sacrosancta Missarū mysteria quotidiē cele-
 brārit. Valdē enim metuimus, nē nos iurē reprehendant, qui hęc nouerūt,
 si quid silentio præterire velimus, vbi tanta suppetit rerū copia. Quādo igitur
 tur ad altare accedebat, ipso vultu Angelicā quodammodo dignitatē præ se ferre
 videbatur. Sub sacrificio non erat mente vagus, sed seipsum transiscendens, oculis
 fidei incarnati Verbi contēplabatur mysteria, & frequentia spirituum beatorum
 sicq; extremis pedum articulis toto corpore innixus, non genua defigens, non la-
 tera aut brachia deponēs, ad eō ex abundantia mundi cordis verba proferre vide-
 batur, ad eō pijs desiderijs totus cremabatur, ad eō lachrymis irrigabatur, vt vix vo-
 cem attollere, vix codicē aperire posset. Atque itā diuina peragebat mysteria. Eam
 autem animi puritatem summopere horis omnibus conseruare ac tueri nitēba-
 tur, omni custodia, vt admonet sapiens, seruans cor suum.

Sacrificiū
 pietas & de-
 uotio.

Prou. 4.

*Vt infames & vxorios Clericos à Choro exclusit, & ea causa veneno
 appetitus sit. Cap. 8.*

SANCTITATIS & pudicitiaē custos ad eō præclarus & studiosus vbiq; extitit, vt
 infames Clericos, vel impuro matrimonio copulatos, nō solum à suo coro-
 sortio, sed etiā à Chori ingressu constanter arceret. Eam ob rem multis cōsu-
 eijs ab illis proscindebatur, multis appetebatur in sidijs: quas ille forti animo
 contemnebat, beatū se fore palam affirmans, si propter iustitiā malè accipi mere-
 retur. Itaque coluber tortuosus, qui olim protoplastū in paradiso per foeminam
 euerit, foeminā quandam, cuiusdam Clerici concubinā, magno furore inflamma-
 tam, eō impulit, vt virū Dei è medio tollere cogitaret. Misit igitur illi virū aro-
 maten, helleboro infectū. Accepit id vir sanctus eum gratiarū actione, & ob oculos
 statuens, diutissimè intuēbatur. Sed sancti viri ignorare quid possint, qui Christum
 scientē omnia nōrunt? Eius spiritu reuelante cognouit Episcopus, virus exitiale in
 potu illo inesse. Adfuit tū casu carulus, qui in aula discurrere soleret. Ei beatus vir
 panis fragmē, in illo vino intinctū, obtulit. Accepit canis, comedit, abiit, & in Ep-
 scopi lectulo se reponēs, in somno extinctus est. Prohibuit autem vir Dei, ne quis
 quam ex illa potione sumeret. Post occasum solis vnus è cubicularijs Episcopi ve-
 nit ad eius lectū, & carulum illic cubantem cernens, auribus apprehendit, dormi-
 re eum existimans. Sed vbi mortuum comperit, currit ocyus ad Episcopum: En in-
 quit, pater beatissime, carulus cui intinctum porrexisti panem, mortuus iacet in le-
 cto tuo. Audiens id Episcopus, gratias agit Deo, atq; ad suos: An non prædixi vo-
 bis filioli, quod iam euenisse cernitis? Nē quis autem me vel inuidia, vel inani glo-
 ria stimulatū id dixisse crederet, carulo morsellum mortiferum obtuli, vt si ve-
 bis non liberet adhibere fidem, vel factis crederetis. Deindē iubet poculum illud
 exitiosum in eum locum proijci, vbi à nullo mortaliū vel videri ynquā possit.

Impuros
 Clericos vt
 castigārit.

Gen. 3.

Venenum
 sibi oblatū
 diuinitus
 cognoscit.

Vt à monachis S. Vualerici malè acceptus sit. Cap. 9.

CVM aliquandō vir beatus diocesim suam visitaret, ad beati Vualerici mo-
 nasteriū venit. Id vbi Abbas Lambertus & monachi pēceperunt, illic eō ad
 cryptam properant, vbi ille residebat: rogant, qua causa eō accesserit. Re-
 spondet vir Dei: Hi presbyteri (illi enim circūstabant) longè ab Ambiano-
 rum ciuitate separati, orant me, vt calices & lintea, in quibus diuina tractatus my-
 steria, ipsis consecrem. Tum illi magno furore pēciti, & vix manus cohibentes,
 Nunquā, aiunt, vllus Ambianorum Episcopus hęc consecrationis alicuius mini-
 steriū executus est. Cernēs vir beatus immodicè illos cōmoueri, blandis verbis at-
 ad eos, lenire eos volens: Licet Episcopis vbius locorū vasa Domini ministeriū
 consecrare. Quod ergo omnibus passim licet, mihi vni hoc loco non licebit? At-
 tamen cedens ad tempus inuidiā, abiit indē, iugens domum orationis mutatā in
 sp. 6.

Visitat dic-
 ecum suam.

Blandē ser-
 mone lenit
 iracundiam
 monacho-
 rum.

speluncam latronum. Ea enim tempestate domus illa vitijs scatere videbatur, sed nunc adeo in melius mutata est, vt illis in partibus totius religionis exemplar sit.

Vt Ambianos reuerfus, de monachis illis questus sit. Cap. 10.

Postquam autem domum redijt Episcopus, conuocato Clero, exponit eis, monachos sancti Vualerici iactare immunitatem suam, & quod non sint subiecti Ecclesie Ambianensi, seque cum ignominia ab illis repulsum. Id illi audientes, valde commoti sunt, missis que literis, accersunt Abbatem. Venit ille ad Ambianorum urbem: sed auri sacra fames quid non mortalia cogis peccata? Non pauci ab Abbate largitione corrupti, cum aduersus Episcopum & matrem Ecclesiam acerrime tuebantur. Id vir beatus animaduertens, ad Archiepiscopum Rhemensem Manassen causam reijciendam statuit. Itaque scriptum discessum est.

Quidam peccunia corrupti, ei reuertuntur.

Vt monachi illi falsa confinxerint priuilegia. Cap. 11.

Porro monachi commentitia fingunt priuilegia, eaq; cuiusdam Romani Pontificis nomine falso inscribunt, atque deinde frequentes ad Rhemensem urbem accedunt, vbi tum celeberrimus procerum Gallie conuentus habebatur. Adfuit etiam venerabilis Ambianorum Episcopus Godefridus. Procegit in mediū Abbas cum monachis suis, accusat Episcopum Godefridum, quod magna ipsum iniuria affecerit, profert literas commentitias, nulli, præterquam Romano Pontifici, ipsos esse subiectos. Leguntur literæ iubente Archiepiscopo, moxq; insultatur Episcopo ab illis, qui muneribus deprauati erant: Cessa, aiunt, præsul sanctissime, innoxios persequi monachos, qui olim etiam inimicos solebas diligere. Necte eò impellat gradus sublimior, nisi fortassis etiam in te quadrat illud, Honores mutant mores. Multaque alia in eum indigna iactantibus illis, vir beatus inter eos & animo & vultu columbino stabat immotus. Cum autem Archiepiscopus imperaret silentium, ille parum fidens literis, quas recitabant, petiit eas sibi dari inspiciendas. Accuratè igitur illas contemplans, & veste sua leuiter abstergens, fraudem deprehendit, exclamansque, Huc quæso, inquit, oculos omnes aduertite: en membranas & atramentum scripturamque planè recentia, nec Romano more obsignata, merito que ea causa reijcienda. Accurrunt omnes, diligenter inspiciunt: rem esse, vt ait Godefridus, comperiunt: qui paulò antè canino ore eum lacerarant, rei euidentia conuicti, mirantur eius prudentiam, laude & prædicatione mirè eum efferunt. Monachi pudefacti, ad Romanum Pontificem pro-uocant, Romamque ilicò proficiscuntur.

Conuentus Rhemensis.

Ostendit literas commentitias sibi opponi.

Vt Romam profectus sit Episcopus. Cap. 12.

Idem facit beatus antistes, propter iustitiã aduersa omnia perferre paratus. Verebatur enim, ne ipsius desidia & ignauia ius aliquod suū amitteret Ecclesia, cui præsidebat. Habebat in comitatu suo multos egregios & reuerēdos viros, qui postea Ecclesiarum antistites facti sunt. Vbi ad Alpes ventum est, iubet focios antecedere. Omnino enim inter equitandū hæc ei prædicanda erat consuetudo, vt comites vel præcedere, vel subsequi vellet, neminem propius ad ipsum se adiungere, nè ociosis sermonibus daretur occasio: atq; ita ille psalmis sanctisque meditationibus vacans, à patria cælesti se exulare lugebat,

Nota præclarum exemplum.

Vt vestem pauperi mulierculæ largitus sit. Cap. 13.

Cvm iam magna ex parte iuga Alpiū emensus esset, arcta & horrida, glacie ac niuibus impedita, semita ingressus, audit tenuiter gemitus hominis. Subsistit igitur, arrigit aures, circumfert oculorum obtutus, & ecce videt foeminam pauperulam, inter desas niues frigore propè enectam, & iam supremum trahentem spiritum. Totus mox præ commiseratione lachrymis diffluit, & Heu, me miserum, inquit, qui cum sim mortalium omnium vltimus, magno comitatu fruor, & interim quod natura omnibus commune esse voluit, mihi speciatim vendico, eo que plus quam opus sit, vtor: & hæc pauperula dum veste caret, dolore conficitur, frigore consumpta perit. His dictis, suo se vestimento nudat, vt penè nudus videretur, induit ea miserissimam foeminam, atque inde sensim membris recalcenscentibus, reducit eam in viã: porro ipse focios insequitur, valde interim frigore eum infestante, adeo vt vbi illos attigit, tremebūdus adstaret coram illis, solo cilicio & cucullo indutus. Percontantibus eis, vbi esset vestis superior,

Eximia charitatis exemplum.

IURIS
 RVM
 S

modis omnibus ille celatū cupiens quod fecerat, ait se magno onere pressum, iuga montium scandere non potuisse: vestem tūto reliquisse loco, Christi benignitate restitūendam. Prudenter id quidem, & tamen citra mendaciam, significare volens neminē diuitiarum fasce depressum, posse ascendere in montē Domini: qui autē misericordiā operibus dediti sūt, eos à Christo recepturos centuplum.

Quid eius aduersarij Romæ egerint. Cap. 14.

In solentia monachorū quorundā,

Monachi verò Romā veniunt, munera largiuntur, redeunt ad sua laeta & alacres, omnibus pro voto impetratis à Romano Pōtifice. Postquam in Ambianorum fines peruenēre, insolenter iactāt, se ab Episcopi Godefridi ditione immunes, redire in patriam incolumes, illum in peregrino solo exulem degere, & dignitate Episcopi nudatum, quod eos iniuste vexāssent. Populus his auditis, malē metuere cōcepit, atque pudore suffundi.

Quid Godefridus Romæ fecerit. Cap. 15.

Visitatio loca sancta Romæ viri Dei.

AT vir Dei Romam ingressus, limina beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli religiosē inuisit, ac deinde ad Paschalem Pontificem se confert. Mox ad uolant caufidici, sperāt ab illo quod se accepturos munera largissima. Sed Godefridus, qui non confidebat in homine, nec ponebat carniem brachium suū, vt à Domino recederet cor eius, qua causa tam difficile & longinquum suscepisset iter, absq; vllis vel verborum ficis, vel innumerum sollicitudinibus simpliciter edicit. Sed contradicunt caufidici, aiunt monachos ab eo inuisse vexari, dumque nulla sperant ab eo munera, causam malam eum fouere affirmant. Videns ergo vir Dei se humano patrocinio destitutum, labentia cuncta forti & excelso animo contemnens, exclamat: O pastor orthodoxæ matris Ecclesiæ, ea causa Christus te voluit suo loco illi præesse, vt lucē à tenebris, verum à falso discerneres: vt enim à capite mēbra reguntur, & ad illius nutum, membrorū vitia corriguntur: sic etiam à te Christianorum omnium non facta duntaxat, sed etiam male voluntates cōprimendæ sunt. Sed quia nūc cerno, iustū quandoquē crimen iniqui, occulto Christi iudicio perpeti, malim priuatus viuere, quā admittere, vt Ecclesia Ambianensis, me præfule, ius amittat suū. His dictis, Pontifici valefacit, & ad Barensem vrbē, ob inuisendas beati Nicolai reliquias, ardētī studio proficiscitur.

Eius dicendi libertas.

Vt Pontifex eius admiratus sit libertatem. Cap. 16.

Apud Romam Pontificem mirē prædicatur S. Godefridus.

Postquam abiit, Pontifex diligenter perquisiuit, quē vite eius sanctitas, quæque illius autoritas esset, quod tāta dicēdi libertate vteretur. Itā qui antea citra Alpes celebre sanctitatis nomē ferē vbiq; obtinērāt, etiā Romæ vrbis præclare innotuit. Nam interroganti Pontifici indicatum est, quod ab ipsis penē incunabulis disciplinis Ecclesiasticis imbutus sit, quod pro virutum incrementō ad altiora prouectus, primò Abbas, indē Episcopus creatus sit, quod eius egregia sit religio, iureque cunctis sacerdotibus antepōndus videatur, quod pauperum & viduarum magnam curam gerat, quod Gallia proceribus notissimus, & cunctis ferē charissimus sit, denique quod omnibus diuinis charismatis abundet. Ijs auditis, Pontifex se ipsum acriter reprehendit, quod talem ac tantum virum vel ad momentum leuiter exacerbāssent, quod non magno studio & beneuolētia eum excepisset, & eius votis annuisset. Imperat itaque suis, vt si quandoquē eum ad vrbem redire contingat, mox eum ad se perducant.

Vt orationis ergo Barium venerit Godefridus. Cap. 17.

S. Nicolai ossa oleum stillant.

Venit autē beatus Episcopus ad Barensem ciuitatem, & apud beati Nicolai, miraculis celeberrimi præfulis, reliquias diuissime cum multis lachrymis precatus est. Altera lucē, annulo aureo & reliquis sacerdotalibus ornamentis indutus, sacrosancta Missarum solennia supra eius ossa oleum stillantia, deuotissime celebravit.

Vt ei, loci Episcopus oleū, quod à beati Nicolai ossibus manārat, dono miserit. Cap. 18.

Vbi autem animaduertit eius regionis Episcopus, Godefridū animi constantia & fortitudine Episcopos alios antecire, incredibili admiratione affectus est. Galliarum enim atque etiam aliarum terrarum præfules, cum eō proficiscuntur, vili habitu celant se, nē possint agnosci. At Godefridus neque longitudine itineris, neque nationis feritate fractus mutauit habitum, nec se studuit occultare. Nanque vt leo confidens, & absque terrore permansens, omni

omnes amicorum loco habuit, nulli ipse nocere cupiens. Hac ergo in eo Episcopus, quem diximus, animaduertens, ex animo amplectitur virum, eiq; amando totum se applicans, præ cunctis mortalibus colendum affirmat. Comitibus quoque illius multa humanitatis officia alacriter præstitit, atq; ad extremum olei partem quandam à beati Nicolai ossibus profluentis, beato viro in vase vitreo ad hospitium more Ecclesiastico solenniter transmittit. Quod quidem vir Dei cum ingenti deuotione, nec sine tremore, venerabilus accepit, auro & gemmis quibusuis charius illud amplectens, pluriusque astimans. Appendit autem illud ad collum suum magnum sibi aduersus hostium insidias in eo præsidium constituens.

Acimus impertentus S. Godefridi.

Mira eius deuotio erga factas reliquias.

En quanti vis fecerit factas reliquias.

Nota miraculum.

UR IUS
VER
BER
VIII
5

Vt vas illud vitrei in mare lapsum, ille sum sit Godefrido Episcopo redditum. Cap. 19.

Um sic autem vir Dei loca sacra inuiseret, assensis equis, cum suis comitibus venit ad portum maris, in quem fama ferebat nauem appulsam, corpus beati Nicolai ferentem: qui locus adeo commodus est, vt inter naues, quæ iactis ancoris illic figuntur, tuto possit transuadari. Ibi ille ambulans, contemplantur piscatores retia sua piscibus onusta ad litus retrahentes. Interim autem manum pectori admouens, sentit abesse vas vitreum, de quo iam diximus, summoque animi dolore afficitur. Rogant socij, quæ causa sit tam repentini morboris. At ille prolixè illachrymans, Væ, inquit, misero mihi, quòd tanto patrocinio destitutus, cælitus oblata benedictione diu perfrui non merui. Dum enim hic versus, rupto funiculo, in aquas lapsum est vasculum, quo Episcopus me donauit, nec nisi singulari quodam Christi beneficio reperiri poterit. Dumque hæc dicit, verrens se ad dexteram, videt vasculum instar plumæ ferri super aquas, cum ramen pondere suo quoduis metallum æquare videretur. Res erat admiratione digna, vel equorum ferreis pedibus, vel nauium quassatione, vel impulsu remorum, vel præruptis scopulis, quorum illic magna copia est, non penitus contritum fuisse. Exultat eo conspecto vir beatus, tollit ab vndis, diligenter inspectat, nihil læsum summo perè gratulatur.

Vt Romam redierit. Cap. 20.

Orro autem loci Episcopum eius rei certiorum reddit, atque ita rursus Romam proficiscitur. Mox à Pontificis Paschalis familia in eius conspectum perducitur. Pontifex ei reuerenter assurgit, humanissimè cum oscularur, & secum assidere compellit. Volens autem certiùs explorare, quæ de eius prudentia iam antè ab alijs didicerat, multas rum diuinarum, tum politicarum rerum ei quæstiones proponit, atque etiam ad difficiles soluendos nodos haudquam imparatum eum offendit.

Rome humaniter excipitur.

Vt à Pontifice Paschali comiter dimissus sit. Cap. 21.

Ernens ergo Pontifex multa eum prudentia & pietate pollere, orat nè grauatè accipiat, quòd antè non sic, vt fidelem dispensatorè par erat, ab ipso exceptus & exauditus fuerit: cogitet, animu innumeris curis distractum, haudquaquam ad singula posse sufficere. Beatus vir facillè ignouit. Tum Paschalis Pontifex literas ei tradit, quibus inter alia continebatur, Abbatem sancti Vualerici cum monachis suis, Ambianensi Episcopo, perindè atque patri & pastori, in omnibus parère debere. Ille igitur Apostolica autoritate & benedictione munitus, redit ad ciuitatem suam.

Paschalis Pontifex quid ei præstitit.

Vt socij eum coeperint mutare nomen suum. Cap. 22.

Um aut in Gallia Cisalpinam venisset, comites itineris monuerunt eum, vt pro Godefrido Herucum se sineret appellari. Metuebant enim, nè quid aduersi ipsi accideret, si ex nomine innotesceret. Principio quidem seruus Dei id grauatè accepit, sed cum nõ posset illorū resistere voluntati, inuitus tulit alienum sibi nomen imponi. At ramen quocumq; diuertisset, ab omnibus facillè, quòd Episcopus esset, agnoscebatur & mirè prædicabatur. Sed quid antiquo serpente nequius, aut malignitate instructius, qui non solum noxia, sed etiam ociosa nostra diligenter annotans, apud Deum nos perpetuò accusat?

Inuicem mutar nomen suum.

Vt femine cuidam satan in monachi effigie apparuerit. Cap. 23.

Rat per id tempus in Pontinorū solo apud castellu Medardum quedam femina solitaria, vel inclusa, Deoq; chara. Eā miserè dissoluebat paralyfis, ita vt pedibus consistere non posset: sed animus inuictus præclare aduersus

ostendit inuictum.

Victus in-
clusa formi-
na.

vitia decerabat. Ferebatur eo in loco annos amplius quinquaginta clausa man-
se. Beatus Godefridus ei hordeaceam farinulam mittere solebat, cui illa parum se-
lis & herbas virentes addens, sese sustentabat. Cum autem vir Dei absens esset, illa
Dominum obnixè deprecabatur, vt saluum eum reduceret. Eius enim aduentum
summopere expetebant homines religiosi & inopes. Quadam autem die pro hac
re oranti illi satan in cuiusdam religiosi viri specie apparuit, & qua causa cum ro-
lachrymis Dominum rogaret, inquisit, Respondit illa, se pro domino Godefri-
do Episcopo rogare. Et satan, Ambianorū Episcopus, inquit, non Godefridus iam,
sed Herueus vocatur. Reiecit illa nugantem, dicens sibi beatum virum satis super-
que notum esse. Pergit dāmon improbus eadem repetere: Videris, inquit, mihi le-
thargo correpta nescire, quid dicas. Iam dixi tibi, iterumque repeto, non esse cur
pro Godefrido ores: pro Herueo orandum esse. Respondet fœmina: Ego verò,
quoad superstes ero, Iesum Christum pro Godefrido pastore meo deprecabor, vt
possit nobis incolumis restitui. Et dāmon: Agnosceis ne me, inquit? Illa parumpet-
reticens, vbi Christo reuelante didicit versutias impostoris: Desine, ait, inimice
omnis boni, & totius nequitie artifex, infestare pios, quorum sententia truden-
es in tartarum. Noui, qui sis. Itaque in Christi virtute tibi impero, vt quam primum
hinc recedas. Mox ille instar fumi cum ciulatu euauit, neque Christi nomen, ne-
que signum trophæi eius ferre sustinens.

Vide proca-
cissimi dæ-
monis ne-
quissimam
malignita-
tem.

*Vt annulum S. Honorati Ambianensis Episcopi, secum retulerit beatus Go-
defridus. Cap. 24.*

*Girinus

Per Italiā autem beatus vir iter faciens, annulū Honorati Episcopi Ambia-
nensis & illustris confessoris, quē Girinus eius decessor vendiderat, iusto
precio redemit, secumq; ad urbem Ambianorū adduxit. Vbi cum esset ho-
norifice exceptus, Abbate S. Vualerici rursus accito, beatus Episcopus pro-
fert literas Paschalis Pontificis, dat eas Simoni Præposito palam recitandas. Post-
quam ventū est ad eum locum, vbi Pontifex iubet Abbatem S. Vualerici cum fra-
tribus suis per omnia obedire Ambianēsi præfult, tanquam patri & pastori, Abbas
& monachi exclamant, non bona fide literas recitari. Sed cum ipsi eas inspexissent,
& irā habere, vt erant lecta, certō comperissent, cum nec possent, nec auderent Ro-
mani Pontificis voluntati resistere, ad pedes beati Godefridi se abijciunt, veniam
perperam gestorum petunt, nec difficulter impetrant, congrua eis multa irroga-
ta. Ex eo tempore Abbatia S. Vualerici paret Episcopo Ambianensi.

Tandē mo-
nachi, qui
cum vexā-
rāt, veniam
ab eo petū-
t.

Vt ad feminam solitariam accesserit. Cap. 25.

Deinde cum vir sanctus parocciā suā pro more visitaret, vt ouibus suis ver-
bi Dei præberet alimoniam, & si qua in cultu diuino fierent negligentius, ea
corrigeret: ad eam, quam diximus, fœminam pro Christi amore solitariē
degentem, accessit. Eiusmodi enim hominibus victum & res necessarias
suppeditabat. Vbi autem illa vidit Episcopū, Tūne, inquit, es Godefridus dominus
meus? Quis igitur ille fuit, qui nescio quē Herueum mihi pro te voluit ingerere? si-
mul explicans, quas ei molestias malus dāmon intulisset, persuadere ei volēs, Ambia-
nensem Episcopū non Godefridum, sed Herueum vocari. Quæ vt audiuit Epi-
scopus, valde exhorruit, paululum que intra se hærens, cum ingenti animi dolore
ait eam vera dicere: deinde humi se prosternens, & pectus diuissimè pugnis ver-
berans, grauiter doluit, se vel ad horam passum aliud sibi nomen simulatē imponi.

Agit pœni-
tenciam ob
nominis ad-
horam mu-
tationem.

Vt corpus beati Firmini transfulerit. Cap. 26.

Firminus martyr insignis, & Ambianorū primus antistes, exacto felicis ago-
nis cursu, in eadem vrbe tumulatus, se cum Christo in cælis viuere, innume-
ris præstandis beneficijs egregiè declarat. Cum autem quodā die beatus Go-
defridus pro more ad populum concionaretur, oculos interim vertens ad
beati huius martyris sacras reliquias, (hactenus enim humiliter contineretur loculo)
itā exclamauit: Cernite filioli, quātum debeamus sanctis martyribus, quorum nos
& patrocinio à vitæ huius periculis eripi, & suffragijs cælestem beatitudinem con-
sequi posse cōfidimus. Itaq; dum hic sumus, crebrō eorū memoria vsumus, vt
& illi apud Dominū nostri memores sint. Indè est, quod maiores nostri in illorum
honore basilicas condiderunt, monymēta eorum, auro, argento & gemmis ornā-
runt, non quod ijs illi indigeant, aut quod hinc clariores fiant, (hæc enim illi, vt
Christi

Sancti ho-
norandi &
inuoçandi

Christum pauperem imitarentur, & eius inopia ditari mererentur, ceu lutum contempserit) sed ut his suum erga eos amorem, studium & deuotionem declararent. Et vos igitur angustiam loculi, qui B. Firmini Episcopi & martyris atq; patroni nostri ossa retinet, contemplant, ut possit congruum ei preparari receptaculum, aurum promptis animis conferte. His beati viri sermonibus omnes egregie incensi, tunc emetiuntur, ut quæ ornare martyris basilicam possint, comparer. Postquam loculus accuratè confectus fuit, ad eum diem, quo erant transferenda reliquia, tantus eò aduenit hominum cœtus, ut tota Europa cõfluxisse videri posset. Tum Episcopus Godefridus eum alijs sacerdotibus accessit ad locum, ubi cœlestis ille seruabatur thesaurus, sacrasq; reliquias cum multo tremore omnibus visendas exposuit. Eas cernens fidelis populus, cum multis lachrymis laudat Christum, quod testis eius reliquias videre mereretur. Porro beatus Godefridus hortatur omnes, ut sanctorum loca crebrò inuisant, illic sua vota persoluant, illorum patrocinio se suosq; commendent: inde enim innumera, inquit, fidelibus accedunt beneficia. Deinde populum dimittit. Huic autem spectaculo non interfutere, qui Ambianensis vrbis suburbana loca habitabant, alij alijs rebus impediti. Accedunt igitur ad Godefridum Episcopum: orant, ut ipsis quoque beati Firmini sacras reliquias ostendat. At ille valde admirans, Vbi, inquit, nudius tertius fuistis, quando mea manu eas omnibus contemplandas exhibui? Afferunt alij alia, sed cum eum permouere non possent, cum lachrymis commemorant, quæ dona obtulerint, quos labores susceperint, ut martyris templum & locus ornarentur: & subiungunt, Ergone à martyris contemplatione excludemur, qui martyris causa, tanta & fecimus, & perpeffimus? Electur tandem vir pius, & in celebritate omnium Sanctorum, præmissio ieiunio, ait se illorum precibus satisfacturum.

Nota præcã deuotione.

Attende veteri deuotionem erga Sanctorum reliquias.

De miraculo quodam. Cap. 27.

Per id tempus regionè illam iugis nebula densaq; adeò obsedit, ut sol à celo migrasse videri posset. Totis enim viginti & eo amplius diebus, nullus eius splendor apparerat. Metuebant omnes, ea re dira ac tristia portendi. Vbi aduenit omnium Sanctorum solennitas, ad beati Firmini ad eam manè aduolant: adest & Godefridus Episcopus, capfam, in quam paulò antè transtulerat beati martyris reliquias, iubet in terram deponi, vestibusq; Pontificalibus indutus, nudis pedibus & lachrymabundus, ad eam reuerenter accedit, (in eiusmodi enim rebus admodum religiosus & pius cernebatur) sacras reliquias in pannu purpureum effundit, stansq; loco editiori, ubi ab omnibus videri posset: En, inquit, dilectissimi, hæc sunt Firmini martyris & protectoris nostri sacra ossa. Quod cum ille dixisset, mox basilica omnem serenissima solis lux perfudit, cum iam penè mensẽ vnũ, ut diximus, radios suos omnes prorsus retraxisset. Ad tam euidentis miraculũ, vnà omnes prorumpunt in laudẽ prepotentis Dei: porro Episcopum Godefridum rogant, ut dexteram martyris separatim ponat, ut eam opportuno tẽpore & intueri & osculari facilius possint. Nec id eis vir pius negare voluit. Tandem omnes domum eunt.

Eccẽ infigne miraculum ad ostensas reliquias S. Firmini.

Vt beati Saluij alorumque multorum sacras reliquias transtulerit. Cap. 28.

Transtulit etiam corpus sanctissimi Saluij confessoris & Ambianorum Episcopi, in eum locum, ubi nunc cum fideles venerantur: transtulit & aliorum multorum. De quibus omnibus, & quæ tum miracula edita sunt diuinitus, ut Christus seruatorum suorum merita declararet, hæc adscribere non licimus, nè lectori fastidium afferamus.

Saluius Episcopus Ambianensis.

Vt in aula Roberti Flandriæ Comitis quedam præclare gesserit. Cap. 29.

Liber autem commemorare hoc loco beati viri humilitatem, & perpetuam cum improborum amentia consistationem. Robertus Flandriæ Comes & rebus bellicis & magnis opibus celeberrimus, Hierosolymitani itineris dux, Christi natalitium diem apud sanctum Audomarum voluit festiui ducere. Aderant illic Duces, Comites, diuersarumque regionum proceres, & totius Flandriæ nobiles siue milites, multi etiam Galliarum Episcopi, & in ijs beatus Godefridus, quem Comes Robertus accepit officiosissime, & cum illo separatim, ut potè magnæ autoritatis viro, diu collocutus est, inter cetera orans eum, ut illa sacrosancta nocte more Ecclesiastico, Domino sacrificium offerret.

Robertus Flandriæ Comes.

MUR IUS
FVII
S

Nota sancti
virizelum.

Annuit humiliter vir Dei, & fecit sacrificiū piē ac deuotē. Sub ipso sacrificio post
lectionem Euangelij, omnibus certatim ad altare munera offerentibus, vir Dei si-
ne personarum acceptione, illorum omnium dona reiecit, qui insar muliercula-
rum intonsa essent coma. Ea re permoti, efferis vocibus percontatur, cuius autho-
ritatis sit antistes, qui apud exteros tale quippiam designare nō vereatur. Vbi, quis
esset, didicerunt, videres certatim gladijs & cultris (non enim aderant ad manum
forfices) eos sibi amputare pilos, infelices ac miseros putare, si propter comas, tan-
ti viri benedictione priuarentur. Eius facti fama inox tota Gallia increbuit, Gode-
fridum Episcopum etiam in aliena ditone in principes & magnates au sum fuisse,
quod alij antistites etiam in suis sedibus aut negligant, aut non ausint etiam in ex-
tremis homuncionibus. Magna ei non solum apud reliquam multitudinem, sed
etiam apud Comitē ipsum, hinc reuerentia accessit.

*Vi a Guermundo captus sit Adam princeps Ambianensis, & vt Godefridus Epi-
scopus eum defendere conatus sit. Cap. 30.*

Voristagus
Vicedomi-
nus cū mili-
te Adamum
persequitur

Indē verō omnium favore ad urbem suam reuertēs, secum duxit Adamū eius
ciuitatis principem. Cumque iam fines suos ingressi essent, Adamus ad virum
Dei, Nōsti ait, vperande pater, quas mihi insidias comparer Guermūds Pin-
quiniaci Vicedominus? Iam multis annis inter nos vario euentu bella duc-
mus. Quod si ille me cōprehenderit, certus sum, aut inauditis me supplicijs exerce-
riatū, aut certē gladio necarum iri. Si ergō placet tibi, aliud ego capeffam iter, nē
militum præsidio destitutus, incidam in manus eius. At vir beatus vehemēter ad-
mirans, An non, inquit, ille aequē meus est, ac tu? An non iam pridē sanctē mihi,
vptōtē domino suo, iurauit, se pacem bona fide conferaturum, honoremq; mihi
habiturum? Confido equidem in Domino, etiamsi mille armatas militum cohor-
tes secum adducat, non ausrū illum vel durius rē appellare. Quōd si mutato ani-
mo quippiam tibi irrogare tentauerit, testor Iesum, me te profecuturū, quocunq;
ille etiā vincitū te abduxerit. Dum sic illi inter se colloquantur, ecce Vicedominus
multo stipatus equitatu, aduenit, salutat Episcopū, & ad lauam se vertens, suribun-
dus exclamat: Tūc hīc es Adamē, mihi semper infestissimē? O te miserum, quī te
huc appulit? Satiū tibi foret vitam agere priuatam ac tenuē, quā incidisse in has
manus. Moxq; nulli ranti Episcopi habita ratione, Adamus ab equo deturbarū,
districtis ensibus appetitur. Cernens id Episcopus, ab equo desilit, toto corpore su-
per Adamum incumbit, porrigit iugulum, exclamat cum lachrymis: Quā te furia,
quā dira Erinnyis, Guermunde, huc impellunt, vt me præsente, qui sum dominus
tuus, istuc ausis designare? En certūicem meam, si itā placet, libens ferendam obij-
cio: tantū nē quid moliaris aduersus Adamum meum. Hāc vt viderunt comites
Episcopi, omnes aufugerunt, quōd putarent cum Adamo illum interfectum. Por-
rō Adamus in equum imponitur, iniectisque catenis Pinquiniacum abducitur.
Eum verō beatus Episcopus flens & eiulans, comamque vellens, solus sequitur, se
eius proditorē, tantāque calamitatis authorem clamitans. Vbi Pinquiniacum
uentum est, beatus vir, cæteris intromissis, cogitur stare foris. Videns ille humano
se auxilio destitutum, redit solus ad ciuitatem suam: refert clero & populo, quid
acciderit, moerent omnes, tum captiuitatem domini sui, tum iniuriam præsulis
sui, quā molestius ferebant.

Guermun-
dus seuit in
Adamum.

Vide sancti
Episcopi si-
deliratē.

Guermun-
dus excom-
municatus
addit sceler-
a sceleribus

Psal. 107.

Psal. 37.

Vi Vicedominum excommunicauit Cap. 31.
Episcopus verō sacras reliquias beati Firmini & aliorū sanctorum humi de-
ponit, ecclesias regionis infidi Vicedomini claudit, illum & fautores eius
omnes plecit anathemate. Indē vtrinque existūt bella, cogitur audire pius
Episcopus crebras agrorum vastationes, pagorum depopulationes atq; di-
reptiones, templorum incēdia. Quibus ille mirum in modum affligebatur, & flens
largiter, miserum se distabat, qui in ea tēpora incidisset. Poterat tum dicere cum
Propheta: A voce gemitūs mei adhæsit os meum carni meæ. Similis factus sum
pelicaño solitudinis, factus sum sicut nycticorax in domicilio. Vigilauī, & factus
sum sicut passer solitarius in tecto. Dolebat vicem miserorum, qui calamitaribus
illis afficiebantur. Redibat in memoriam pristinae quietis, qua in monasterio poti-
tū erat, & in has turbas se coniectum moerebat. Itaque factæ sunt ei lachrymæ pa-
nes eius diē ac noctē, sitienti fontem vitæ, qui est apud te Domine Deus.

De

De duobus pijs viris, quos domi habebat. Cap. 32.

Habebat domi apud se duos spiritu pauperes, religione & animi puritate eximios, moru integritate conspicuos. Ex ijs alter Gaufridus, alter Otbertus dicebatur. Ijs domus, alendorum pecorum, & agricultura curam demandarat. Et Gaufridus quidem, licet ne ipsa quidem literarum elementa calleret, aramen percepra beati Episcopi benedictione, tanta dexteritate hominibus verbi celestis semina promebat, vt tam ipse beatus antistes, quam multi etiam bene docti viri admirarentur, vnde illiteratus & idiota tam sublimia & recondita proferret. Diceres Amos iustum prophetae. Ad hos ergo sapissime se recipiebat Episcopus, tumultus & strepitus rerum mundanarum ferre non sustinens, illorum colloquijs syncretis mirifice delectatus.

Cum simplicibus sermocinatio beati viri.

Ut illos rogaret, quo Dominum pro ipso deprecarentur. Cap. 33.

Qvandoque autem veniens ad domicilium, in quo degabant, inuenit illos pauperum pedes ablutes, suas vestes illis donantes, & cibis quos paulo ante a dispensatore domus acceperant, eos reficientes, non raro enim subhijs eos subtrahebant, & miseris impertiebantur. Iucundo ergo vultu ait ad eos: O felices vos ac Deo dignos. Respondent illi: Orationibus tuis, pater beatissime, bonum & iucundum. Et Episcopus: Apertius, inquit, isthuc edicite. An non, aiunt illi, bonum & iucundum tibi videtur, pater, recreare pauperes, & illis, conuenienter preceptis Dominicis, res necessarias praeberere? His enim studijs possumus promereri gaudia beatorum, & sempiternam Christi Regis immortalis contemplationem. Tum vir beatus eis reuerenter caput inclinans, Ita est, inquit, vt dicitis. Christum igitur, quaso, pro me deprecemini, vt cum istis merear in eius domum aeternam introire.

Benignitas famulorum eius in pauperes.

Quid Gaufridus beato Episcopo consuluerit. Cap. 34.

Sedebat deinde solus in penetralibus domus Godefridus Episcopus, multo animi angore ob ea, quae diximus, correptus. Venit autem ad eum Gaufridus iste, & pro singulari familiaritate sic eum prior compellat: Quid est, venerande praesul, quod vsquedeo consternatus & moestus videtur? Equidem non puto id frustra esse, nec commodi alicuius temporarij iactura te torqueri. Respondit vir Dei, vt potuit praelachrymis, quae ab oculis largiter dimanabant: Et quae mihi, obsecro, gaudedi materia relicta est? En vt nauclerus, amisso clauo, cogitur ventis permittere nauem, etiamsi in scopulos impellatur: ita animus meus virtutis inops, vndique immensis afflictionum fluctibus exagitatus, hac illacque distrahitur, nec vsquam eam perferentis quietis suauitatem, quam iam pridem reliquit. Video euerti templa, gregem mihi commissum pessime accipi, dioecesim meam fame, ferro, flammisque vastari. Est tamen, fateor, in his rebus duris vnicum nobis in Christo perfugium, vt in petra herinacis. Respondit Gaufridus: Etsi praesul optime, & diuina & humana sapientia adeo instructus es, vt tantilli homuncionis consilio prorsus non indigeas: tamen quando Vicedominum neque regum, neque principum intercessione flectere potes, vt dimittat Adamum, Christi Regis immortalis exemplum imitare, & humilitate illum emollire stude. His dictis, Gaufridus abscedit.

Vir sanctus, moerore obsequis vastationem.

LIBER TERTIVS.

Autor sibi peti fidem adhiberi. Cap. 1.

Venio nunc ad commemorandam eiusmodi rem, qualis haud scio an vnquam antehac audita sit, quamq; non modo nullus Episcopus, sed nec secundi ordinis quisquam sacerdos fortassis tentaturus esset. Lectorem oro, vt dictis fidem adhibeat. Vt enim iam antea testati sumus, non hic quicquam fingimus, sed a fide dignis, qui ea viderunt & audierunt, accepta referimus. Memini, non ita pridem quandam dixisse ad me, quid ita obliuiscerem chartas rotundas & deliramentis. O hominem ineptum & plane miserum, qui non modo non veneratur sanctorum hominum facta praecleara, verum etiam non se ea non vult. Sed impro-

SURIVS

OTBERTUS
GODEFRIDUS
RVIII
5

improbis hoc familiare est, ut bona, quibus ipsi carent, in alijs contemnant & lace-
rent. Credo equidem hominem hunc, si Ganymedis raptum & id genus impuras
fabulas, quas Christiani omnes merito semper execrari debeant, scripto compre-
henderem, egregie me commendaturum, bonum & strenuum fidumque scripto-
rem appellaturum. Talibus illud Augustini inculcandum est: Exinanire, quo ple-
nus es, ut queas impleri, quo inanis es. Sed hæc obiter contra obtricatorum dicta
sunt: nunc ad narrationem redeundum.

Ut summae humilitatis exemplo Vicedominum mollire conatus sit Episcopus. Cap. 2.

Postquam Gaufridi consilium audiit beatus Episcopus, ea nocte multate-
cum in lecto pertractabat, utrum parendum illi esset, nec ne. Hinc enim re-
formidabat, ne si intantum Episcopus se coram subdito suo abiceret, ho-
mines nequam & improbi insolerent: inde vero pietate stimulabatur,
ad captivum Adamum in libertatem vindicandum. Tandem Gaufridi sanctitatem
& innocentiam considerans, sibi que persuadens, hominem simplicem quod dicitur
fuit, non nisi à Deo habuisse, qui id ei revelasset: statuit sic facere, ut ab illo monitus
erat. Itaque post absolutas nocturnas preces, vocat ad se Gaufridum & Orbertum: &
alteri quidem suos calceos imponit, alteri pallium, atque ita cilicio simplici
monachi habitu sine cucullo indutus, nudis pedibus ingreditur horrendum & pere-
grinum iter, quod Pinquiacum dicitur, quod ab Ambianis fertur octo milliari-
bus abesse. Iam tum mensis erat Ianuarius, & Sole Aquarium ingresso, vrebant mon-
ta niues camposque patentes, nec duratura conspecto sole pruina: Hirta comis
tellus. Tam amœnum, inquam, iter nudis pedibus suscepit Godefridus præsul exi-
mius, fraterna cum charitate perurgente. Vbi autem ad monasterium S. Remigij
peruenit, quod in nemore situm est, à monachis propensis animis accipitur, rogatur
illi admirabundi, quid sibi velit tanti viri talis habitus, quorsum intendat iret, offe-
runt se socios itineris: sed vir beatus non sinit eos extra monasterium pedem effe-
re, ait solatio eos sibi fore, si pro se Dominum deprecetur. Deinde cum illis bene
precatus esset, pergunt cum duobus illis, quos diximus, psalmos interim Domino suo
more suaviter depromens. Tandem venit ad Vicedominum, capiteo vultum tegit,
ne possit agnosci. coram illo, in platea utriusque sexus hominum frequentia sup-
posito, se humi prosternit, apprehendit eius pedes, infundit eos lachrymis suis. Tum
ille toruo, ut erat, vultu: Quis sis, ait, & unde veneris, edicito. Et vir beatus, rarefere-
te ob frigorisa speritate anhelitu, ita ut sanguinem spuerere videretur, Ego sum, in-
quit, Godefridus Ambianorum Episcopus, tuus etiam iure qualiscunque tempo-
ralis dominus. Ut impellente charitate Christus Crucem conscendit, ut Adamum
proroplastum liberaret: ita ego huc adveni, ut meum Adamum, quem vincitum deti-
nes, mihi reddas. Huius spectaculi novitate ad eum percussus sunt, qui illic aderant, ut
tanquam fulmine icti, pariter corruerent, nec quicquam loqui possent. Postquam
autem laxata dolore vox invenit iter, gemitusque in verba soluti sunt, lachrymabun-
di exclamant: Quid ita, sanctissime præsul, ad huius tyranni pedestre prosternis? Ade-
one apud te in feras belluas mutati sumus, ut tanquam peregrinus ad nos accedere
voluëris? Hæc aliaque dicentes, de solo eum subleuant. At sceleratus ille Vicedominus
nihil morus, sed ut aspera serpens, iacto cominus saxo erigitur, totosque agitata per
artus, conuocat in fauces ac squamea colla venenum: sic ille humilitate & sermo-
ne beati viri cœu iaculo confixus, terribiliter exclamat: Qua fronte ausus es, mona-
che, in meum venire conspectum? Adeone effeminatum me putas, ut quasi pau-
ore fractus, huc à me Adamum dimittam? Ego illum, quem fortuna dedit, vincitum
teneo, vincitumque teneo: Perferet æternum meritas, miserabile, penas. Vtinam ve-
ro testis in omnibus exaudiat Deus, ut ego hunc à me abire sinam. Face scilicet igitur
hinc ocyus, ne cum ignominia repellaris. His verborum iniurijs affectus Episcopus,
comiter & sedate perfert, abitque, in ad S. Martini, & coram altari in mattam flexis
genibus incumbens, totam illam noctem in precibus infomnem ducit.

Concio beati viri ad populum. Cap. 3.

Manè iubet populum campanæ signo convocari. Accurrit mox hominum
indefinita multitudo, non solum ex ea urbe, verum etiam ex finitimis agris
& vicis: sperabant enim pacem Ecclesiæ redditam. Ad eos vir Dei con-
cionatur, ex diuinis literis docet eos, damna & iacturam labentium
ærum,

Plerique plus
delectantur
impuris fa-
bulis, quam
rebus gestis
sanctorum.

Signum mi-
sericordie
domini.

Exemplum
sine admi-
randum in
tanto Epi-
scopo.

Ascende pro-
fundissima
huius anti-
stetis humi-
litate & cha-
ritatem.

O hominem
infandum,
quem tanta
charitas non
mouet.

rerum, placide & moderate ferendam: Deum homines pios multis exercere mo-
dis, corripere omnem filium, quem recipit. Ad extremum dicit, se ea causa illuc
venisse nudis pedibus, indutum cilicio & propè nudum, abiicisse se ad pedes Vice-
domini, vt sua humilitate eum permoueret & flecteret ad dimittendum Adamum
domini, vt sua humilitate eum permoueret & flecteret ad dimittendum Adamum
caprium. Sed se tamè impetrasse nihil: immò verò egregie irrisum esse. Hic cum
exclamarent quidam, vt mitius diceret in Vicedominum, ille magna animi fiducia
concepta, in Vicedominum & omnes illi assentientes, palam excommunicationis
fulmen vibrauit. Aduertit hic lector, vt vir Dei nec timori succubuerit, nec ulli
labori pepercerit, vique administrum satanæ propter vnus hominis salutem nunc
humilitate, nunc feneritate, modò blanditer, modò asperè iustitia impellente ag-
gressus sit, vt iustitia & misericordia speculum atque exemplar iure dici queat.

Vt ad Ambianensem urbem reuersus, Christi martyrem Firminum imploraret. Cap. 4.

Tandem re infecta beatus Episcopus redit ad urbem suam eodem die: ac-
currunt ciues, circumstant, stupent & lamentantur. Ille verò paucis eos
consolatur, inde abit ad sacras beati Firmini reliquias, ibi se prosternens,
orat martyrem, vt Vicedomini Guermundi insolentia cõprimatur. Mox
domum se recipit, sed diuina animaduersio non dormitat. Vidit enim Dominus
afflictionem serui sui, & statuit vltimei.

Vt Vicedominus captus, opem beati Godefridi imploraret. Cap. 5.

Paucis post diebus importunissimus ille Vicedominus, regionem latè de-
populans, in fidijs militum Vuilhelmi, primarij apud Pontinos viri, capi-
tur, & ad illum mira gratulatione adducitur. Is vt vidit hominem, primò
innumeris iniurijs exagitatum, mox ferro vinctum iubet duci in custodi-
am. Vbi cum non parum diu detineretur, videretque omnem sibi prodeundi, quo
vellet, facultatem ereptam, mirè anxius, tandem redit ad sanitatem. Videns au-
tem in nullo homine mortali spem aliquam mortis enadendæ sibi relictam, nisi
in vno Godefrido Episcopo, dirè cruciabatur, sciens quàm multis ijsque intole-
randis eum iniurijs affecisset. Sed tamen vrgente calamitate, de illius singulari hu-
manitate præfidens, qua sciret eum etiam inimicos ex animo complecti, per ho-
minem fidum supplex orat beatum virum, vt immemor eorum, quæ hæctenus
malo demone instigante in eum admisisset, ipsi opem ferre dignetur. Pollicetur,
se ecclesias dirutas instauraturum, Adamum dimissurum, deinceps emendarijs
& humanijs victurum. Hæc vbi audiuit Episcopus, lætatur se à Domino exaudi-
tum, dolet vicem miseri hominis, & bona pro malis reddere ei volens, quod est per-
fectorum, non cunctatur ire ad illum. Eo conspecto, tanquàm ab orci faucibus
ereptus sit, valdè sibi gratulatur Vuermundus, & qui antea virum Dei supplices ei
preces offerentem superbus contempserat, iam ad eius sese pedes aduoluit. Sed nè
longiores simus, si singula annotare velimus, extrahit pius Episcopus Guermun-
dum è carcere, reducit non sine multo sudore Pinquiniacum, & secum abducit
Adamum suum.

Vt cruor visus sit à beati Godefridi digitis stillare. Cap. 6.

Dicturus iam sum rem propè incredibilem, nisi & ipse vir Dei eam alijs
narrasset, & multi eoràm inspexissent. Quandoquè hybernò tempore
suam perlustrans diocesim, ad pagum quèdam exiguum venit, vbi etiam
ecclesiæ dedicandæ causa hæere coactus est. Multi eò conuenere, qui-
bus capiendis cum ecclesia parua non sufficeret, iubet sibi sub dio locum præpara-
ri, vnde posset concionari ad populum. In eum locum postquam subijt, oblitus
sui, manibus extensis adeò stetit immobilis, vt præ frigoris acerbitate sanguis ab
eius digitis in humum distillare videretur. Erat enim terrimi corporis, quod fa-
cile ab æstu, vel gelu affligeretur. Scio non deesse, quibus isthuc incredibile videat-
tur. Sed non est mirum, quandò plerique dicta factaque etiam antiquorum pa-
trum in dubium reuocant, quòd ea suis oculis non viderunt. Notum est illud
poète:

Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus.

Vt sit profectus Viennam. Cap. 7.

Provis
Rursus ex-
communica-
tur impius
tyrannus,
Orat diu-
num auxil-
ium Episco-
pus.

Guermunda
capitur, &
in carcerem
conijcitur.
Exemplum
perfectæ
charitatis.
Vir Dei li-
berat Guermun-
dum.

Horat. de
Arte.

UR IUS
R VIII
5

Paschalis
Papa capi-
tar.

Synodus
Viennensis.

Oratio eius
in dicta
synodo.

Luc. 11.

S. Godefridus
cupit in
summa Car-
thusia mo-
nachus fieri.

Instituta
Carthusia-
norum.

Phil. 3.

Vt in Car-
thusia vir
sanctus vi-
xerit.

Phil. 119.

EA tempestate Imperator Pontificem Paschalem, cum eius & pedes & os de-
osculatus esset, dolo captum, secum abduxit. Ea causa Guido Viennensis
Archiepiscopus, qui postea fuit Calixtus Romanus Pontifex, magnum ha-
bit Ecclesie procerum apud Viennam conuentum. Vocauit etiam per li-
teras Godefridum Ambianorum presulem, ab annis multis ei charissimum. Qui
sine mora profectus Viennam, ubi eo venit, rogatus est a Guidone Archiepiscopo,
vt in synodo vice eius fungeretur, erat enim ipse Guido impeditioris lingua. Etsi
autem acri tum febre laboraret Godefridus, tamen vt erat miro animi cadore, sta-
tuit pro viribus illi parere. Cum autem dicendum esset, & vires sibi minimè suppe-
tere videretur, tanta est spiritus sancti gratia confirmatus & illustratus, vt omnia
magna admiratione affecti, egregium illum diceret sancti spiritus organum, mul-
taq; eam laude & predicatione efferrent. Quæ in illa synodo & prouincia ab eo
preclare gesta sunt, breuitatis studio preterimus. Vienna autem discedens magno
celeberrimæ synodi fauore, Cluniacum venit, & ab Abbate Pontio honorifice ce-
ceptus est, & aliquot dies ibi hærens, sacrosanctaq; Missarum solennia festiue cele-
brans, atq; illi spectabili congregationi fratrum verbum Dei suo more excellen-
ter proponens, magno sui apud eos desiderio relicto, ad urbem suam regressus est.

Vt ad magnam Carthusiam se contulerit. Cap. 8.

Perpendens autem vir prudens, quàm molestum atque ad eò intolerabile
sit, tot secularium tumultuum perferre tempestates, ubi comperit præcla-
ram seruorum Dei famam, qui in Carthusia non longè a Gratianopoli de-
gebant, relictis omnibus, illo igne, quem Dominus Iesus misit in terram,
suauiter ardens, eò celeriter profectus est, vt quietius vni Deo vacaret. Preerat tunc
Carthusiæ Guigo, vir egregie doctus & vitæ integritate conspicuus, omnium ore
predicandus. Is vt vidit vultus Angelici & simplicis naturæ virum, gratias immen-
sas agit Christo, statimque illum sanctissimo fratrum collegio adiunxisset, n̄ veri-
tus esset Romanum Pontificem, Rhemorum Archiepiscopum, aliosque Galliarum
presules minime passuros, vt illic permaneret. Interim tamen cellulâ ei attribuit,
Separatim enim degunt singuli in domicilijs, quæ Cellas vocant, ad ecclesiam cer-
tis horis pariter conueniunt, inde taciti redeunt ad Cellas suas: ad nudam carnem
asperis induuntur cilicijs, quarta & sexta ferijs pane & aqua victitant: diuinæ con-
templationi ad eò adherent, vt iure possent dicere cum Apostolo: Nostra autem
conuersatio in calis est: illorumque precibus & sanctorum meritis mundus con-
stare videatur. Sed de eorum excellenti, meritoque ab omnibus predicanda con-
uersatione, alijs plura dicenda relinquimus, atque ad institutum redimus. Senus
Christi Godefridus hæc summopere delectatus, quòd imperturbata animi puri-
tate & tranquillitate fruèretur, licet etiam in illa populi frequentia & importuni-
tate, animo ad caelestia contemplananda se erexisset: postquam operatæ solitudinis
locum diuinitus se adeptum vidit, ieiunijs, precibus, lachrymis, sacris meditationi-
bus, diuinis lectionibus ad eò seruens incumbebat, vt quâuis à primis ætatis initijs,
vt diximus, in his assiduus fuerit, iam tamen primum Deo se seruire cepisse mirifi-
cè gratularetur. Sordebant terrena viro, subit æthera voris, cum Propheta plorat
nimis prolongari incolatum suum. Cum autè quandoque venerandus pater Gui-
go cellulas monachorum pia sollicitudine inuiseret, etiam ad beatum Godefridum
peruenit, inuenitque eum nescio quæ diuina scripta legentem, & vberes funden-
tem lachrymas, seque hostiam viuam Christo Saluatori mira suauitate in cordis
ara immolantem. Valde autem eius amore incensus, & nôsse cupiens, vtrum pos-
set æquo animo ferre iniurias, ita ait ad eum: Solebasne, Episcope, pro sacris ordi-
nibus aurum & argentum & id genus munuscula recipere? Multi enim per id tem-
pus hoc vitio pro dolo infecti erant, vt vix cuiquam sine precio sacros ordines
conferrent. Respondit cum multo gemitu Episcopus: Equidem, pater beatissime,
non nummos expecebam ab aliquo, sed vel inuitus sæpè humani fauoris aura ina-
cusare etiam extrema quaque.

Vt propter eum reuocandum Bellonaci sit iudicium concilium.

Cap. 9.

Interim

Interim Conon Cardinalis, Pontificis maximi legatus, & Radulphus Rhemorum Archiepiscopus, apud Bellouacum synodum celebrant. Ad eam accedunt Ambianensium legati, conqueruntur se destitutos optimo pastore suo. Ad quos Rhemensis Archiepiscopus: *Qua fronte, inquit, hæc apud nos proponere ausi estis, qui virum pudicum, orthodoxum, virtutibus cunctis ornatum, vestra improbitate à sua sede expulistis? Quem illi parem, nedùm sanctiorem, vnquam habituri estis sacerdotem? O vos miseros, qui tanto pastore vel ad momētum caruistis. Num vos illum turpia lucra sectantem, libidini vacantem, Ecclesiastica beneficia venundantem, vnquam deprehendistis? Illis respondentibus, Ab his illum planè immuni esse: subiecit Archiepiscopus, Ite ergò, & tam peritum oculis Domini custodem perquirite, & inuentum, vobiscum reducite. Testor enim Dominum Iesum, donèc vllus erit in Godefrido vitalis spiritus, nullum alium vos Episcopum habituros. Dum hæc geruntur, en adfunt nuncij, apportantes literas beati Godefridi, quibus ille significat se Episcopatu abdicasse: hortatur, vt alium patrem sibi quærant: se nunquàm rediturum affirmat: ostendit se inceptum & inidoneum, qui Episcopi munere fungatur: se verbis quidem doctis subditos suos, sed mala vita corrupisse & perdidisse. Quæ cum legerentur, penè omnes lachrymati sunt, admirantes tanti viri humilitatem, qui cum esset meritè summus, infra omnes infimos se abijcere videretur. Sanè cum interdum de his quidam reuerendissimi patres, qui tum præsentés adfuere, inter se colloquuntur, video eos lachrymas tenere non posse: adeò illorum animis affixa est Epistola illa, qua intantum se vir tantus extenuauit.*

Radulphus
Rhemorum
Episcopus.
Synodus
Bellouacæ.

Nota humi-
licitatem san-
cti viri.

Vt apud Sueffiones actum sit de reuocando beato Godefrido. Cap. 10.

Tandem statuunt patres, apud Sueffiones ad Domini Epiphaniam cõuenire, & quid faciendum sit, deliberare. Vbi eò ventum est, iubente Ludouico Francorum Rege, accitus ab eis est Henricus Abbas S. Quintini, in quo monasterio vir Dei Godefridus ab ipsis penè incunabilis sobriè & piè educatus, ad summum virtutù apicem pertigerat. Vocatus est etiam Hubertus magnæ autoritatis vir, & celeberrimi monasterij, quod Cluniacum vocant, monachus. Hos duos cum suis literis mittunt ad fratres Carthusiæ: orant, immò & imperant, nè Godefridum Ambianorum præfulem, apud se diutius morari sinât, sed ad sedem suam ocyùs redire compellant. Addunt mandata ad ipsum Godefridum, vt celerrimè ad desolatam gregem suam se recipiat: ostendunt, non debuisse illum semel susceptam Ecclesiam tam faciliè deserere: plus eum apud Dominum demereri, dum finit per abrupta vitiorum præcipites ire oues suas, quàm possit promereri, dum priuatim in quantumuis remota solitudine viuunt etiam seuerissimè: tum quoquè docent sacros vetere Canones, nè quis Episcopo viuenti subrogetur, nisi vel infirmitate cogente id ipse petat, vel ob crimen deponendus sit. Hæc vbi Godefridus accepit, animo valdè consternatus, ad pedes monachorù se postrauit, cum multis lachrymis orans, nè sinerent ipsum à se auelli. Flent pariter etiam illi, at tamen multis eum consolantur modis: & quia Regis & Episcoporum authoritati resistere non poterant, in pace illum à se dimittunt. Obiter hic annotare visum est, quando in mentem venit, beati huius viri cingulum & pectinem, cum apud Sueffiones in ecclesia sanctorum Crispini & Crispiniani defunctus esset, Odonem eius loci Abbatem sibi seruasse. Is Odo postea coactus suscipere regendum monasterium S. Remigij, quod apud Rhemos est, ad magnam Carthusiam certas ob causas se contulit, & illic aliquot dies apud fratres egit sanctissimè. Ad eum quandoquè veniens memoratus Guigo Carthusiæ Prior, inter alia non sine gemitu mentionem faciebat Godefridi Episcopi, & quàm religiosè inter ipsos vixisset: summoperè autem admirari se dicebat tantam animi eius compunctionem, vt penè iugiter ab eius oculis lachrymæ manarent: quod quidem cælestis gratiæ munus nemo negare ausus erit, puritate & simplicitate cordis eum impetrasse. Respondebat ad hæc Odo, se hæc ipsa comperisse, quippè qui summa eius familiaritate fruitus esset, & defuncti corpusculum in ecclesia sanctorum Crispini & Crispiniani, qui in eadem ecclesia conditi sunt, suis manibus sepulturæ mandasset, atque eius cingulum & pectinem tum pro sua erga illum deuotione, tum sui tuendi causa semper apud se ab eo tempore gestasset. Quod vt audiuit Guigo ille venerabilis, dici non potest, quanto affectu ea osculatus sit, Christum testificans, reuerà felices eos esse, qui non modò cineribus eius, sed vel simbrijs vestimèti eius potiri mererentur.

Reuocatur
ad suam di-
occesim.

Vide Con-
cilium Au-
relianense
V. Can. 12.

Cogitur re-
dire ad di-
occesim.

Gratia fa-
chrymarum
insignis in
beato viro.

Nota tanti
viri de B.
Godefrido
testimoniū.

Tur.

UR IUS
Oder
Joder
RVIII
5

tur. Talis fuit piorum de Godefrido sententia & existimatio, Equidem hæc ab ipsius venerabilis patris Odonis ore accepi: quæ etsi præproperè, non tamen, uti spero, in fructuosè, hic mihi commemorata sunt.

Ut beatus Godefridus à Carthusia Ambianos redierit. Cap. II.

Porrò autem beatus Godefridus à Carthusia non tam spòte sua, quàm vi prope modum adactus, exiens, crebrò ad eam reflectebat oculos, lachrymis madentes, se miserum & infelicem summo animi dolore proclamans, cui in illo Angelico contubernio non licuerit usque ad supremum vite diem permanere, & soli Deo diuinæque contemplationi vacare. Fuit autem in Carthusia à feriis beati Nicolai Episcopi, quæ aguntur octavo Idus Decembris, usque ad Quadragesimæ initium, admodum interim exultans in Domino, quòd à terrenis curis absolutus, optata quiete frueretur. Multa illic reliquit virtutis & sanctitatis exempla, ut hodieque de illo inter se crebrò cõferant. Profectus inde, venit ad Rhemorum urbem, ubi tum Cono Cardinalis & legatus frequentissimam synodum habebat. Adduxit autem eum in synodum Radolphus Rhemorù Archiepiscopus, ieiunijs, vigilijs, alijsque sanctis exercitijs adeò attenuatum & confectum, ut vix pedibus consistere possët. Quem ut viderunt patres, valde admirabantur adeò illum se mundo, sibi que mundi crucifixis, ut nec mundum ipse diligere, nec mundus illum amare posse videretur. Duriusculè tunc appellatum Cono legatus, quòd iniunctum munus reliquisset: deinde admonuit, ut propriæ utilitati multorum salutem anteponeus, Ambianos rediret, & suo officio fungeretur, rectius sibi consulturus, si non sua vnus salute contentus, plurimos Christo lucrifacere conaretur, & tandem à Christo audire mereretur, Eugè ferue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra gaudium Domini tui. Cum non posset autem vir Dei, illius aliorumque Episcoporum authoritati oblectari, ad suam redit Ecclesiam, ab omnibus cupidissimè excipitur: sed non diù post superuixit, ut dicemus suo loco, ubi prius quædam eius memoratu digna exposuerimus, quæ iam nobis interim succurrunt.

De quodam, qui ausus fuit, illo prohibente, sacram Eucharistiã percipere. Cap. 12.

Adventante Quadragesimæ sacrosancto ieiunio, plebs frequens aduenit in adem beati Firmini Episcopi & martyris eo die, quo cineres ex patrum præ traditione, quæ hæcenus obseruatur, fidelium capitibus imponuntur. Adfuit etiam beatus Godefridus, more suo, nudis pedibus & cilicio indutus: inter cætera sanctæ exhortationis verba, omnibus interdixit esum carniùm, donec Dominicæ resurrectionis solennitas adesset. Sed id multi furda aures accepere. Nam proximo die Dominico carnis abstinere noluerunt, dicentes Episcopum de suo corde fingere dura, proferre inaudita: se assueta nec velle, nec posse relinquere: pat esse, non solum uti cibis, sed etiam abuti, & suauius æratem ducere oblectamentis. Non id latuit Episcopum, sed tempus expectauit, quo posset opportunè multam irrogare. Ipso igitur Cœnæ Dominicæ die, populo ad memorati martyris basilicæ ob impetrandam peccatorum veniam confluente, eò venit sacerdotalibus vestimentis indutus: habet suo more concionem, inter alia commemorat Adami inobedientiam, quòd dum ab esu pomi sibi temperare non vult, vniuersum genus humanum damnationi obnoxium reddiderit, & in multas coniecerit calamitates. Tum pergit exprobrare illis, quòd nihil eius exèplo absteriti, noluerint obtemperare ipsi, immò Christo per ipsum prohibenti, nè carnes ederent. An ignoratis, inquit, in Euangelio dixisse Dominum de me meique similibus: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit? Annunciaui ego vobis Christi voluntatem & iustitiam: vos me finxisse frivola dicere non formidastis. Ergò vestra hæc rebellione incidistis in pœnas contemptorum, & cum Adamo reicistis inobedientiæ. Certè meritis hodiè luetis pœnas. Hæc Episcopo dicente, certatim omnes se humi prosternunt, pugnis pectora verberant, palam fatentur culpam suam, cum multis lachrymis petunt à Deo veniam, eamque per Episcopum impetrare admodum submissè contendunt. Ille verò ait ad eos: Dignos pœnitentiæ fructus facite, & Christum propitium vobis reddere conemini. Interim tam impuræ transgressionis hæc multa esto, ut à sacrosancta Eucharistia usque ad secundam Paschatis feriam abstineatis: ut quod improba admisit temeritas, pia quandoquè possit confessio abolere. Abeunt igitur cum multo rubore & merore, atque inter se quiritantur, quòd pro momentanea delectatione tam solenni die

Manent in Carthusia multa sanctitatis eius exempla.

B. Godefridus venit in Synodum Rhemenf.

Matth. 25.

Obserua vitæ asperitatem.

Gen. 3. Inobedientia Adæ perijt humani genus.

Luc. 10.

Seueriter castigat inobedientem populum.

communione priuentur. Porro Episcopus pastoralis seueritate vtens, presbyteris omnibus praecepit, ne quem ex ijs, qui carnes comedissent, ad Eucharistiam sumentem admittent. Volebat enim hac ratione eam insolentiam reprimere & coercere, ne similia quandoque attentarent. Sed ecce ipso Dominicae resurrectionis sacro die, ne similia quandoque attentarent. Sed ecce ipso Dominicae resurrectionis sacro die, ne similia quandoque attentarent. Sed ecce ipso Dominicae resurrectionis sacro die, ne similia quandoque attentarent.

1. Cor. 11.

Punitur diuinitus Eucharistiam contra sancti viri prohibitionem sumens.

Prou. 18.

Vide, quam sit criminosis sum praetis non obediens.

TURRIUS

RVIII
5

Ut precibus suis monachum apostatam ad monasterium reuerti coegerit. Cap. 13.

EXtra muros urbis Ambianensis est monasterium sancti Dionysii. In illud tum ciues Ambianenses aurum, argentum, aliasque res suas comportarant, monachisque diligenter asseruandas commendarant. Sequiebat enim per id tempus in vrbe seditio & bellum intestinum, & sicarij passim toto oppido vagabatur, magnum omnibus terrorem afferentes. Fuerat enim in vrbe turris excelsa, multis propugnaculis & moenibus adeo munita, vt inexpugnabilis videretur. Eam Ludouicus Francorum Rex & Godefridus Episcopus, biennio ferè arctissime obsessam, tandem fame ad deditioem adactam, funditus euertendam curarant, ne praedas agerent, aut popularentur finitimas regiones. Erat autè in illo sancti Dionysii monasterio frater quidam, qui specie pietatis deceptus, cum videret multas illic seruari ciuium opes, cogitabat longè praestabilius esse, eas distribuere egenis, captiuisque redimendis extruendisque ecclesijs accomodare. Quadam igitur nocte alijs dormientibus, ille tanquam res praeclearas moliturus non dormit, sed arrepta securi dissipat seras, quibus locus, in quo thesauri illi reconditi erant, clauderentur: tollit inde plurima, & mox è monasterio se subducit. Fratres ad nocturnas preces congregati, vident vnum è suis abesse, & cum inueniri non posset, adnadauertit effractas fores loci, in quo deposita condebatur, simulque ablata permulta. Dolo igitur haud mediocri afficiuntur, tum quòd frater fugisset, tum quòd cenobij facultates minores essent, quam vt possent restituere erepra. Iam enim fama rem diuulgarat, & is, cuius erant ablatæ res, eas repetebat. Itaque omni consilio destituti, ad miserorum asyllum Godefridum

Turris Ambianensis vrbs eueritur.

Episcopum confugiunt, exponunt ei quid actum sit, & quibus in angustijs versentur, petunt ab eo consilium. Ille verò in promptu habebat, quid responderet. Monet eos, nè in ea re immodicè perturbentur, sed orent pro fratre, vt ex lupo possit rursus onis fieri. Promittit se quoquè rogaturum pro illo Dominum, præstiturumque misericordis eleemosynas: ita fore asseuerans, vt citò ille resipiscat. His dictis, monachi redeunt ad monasterium, Episcopus incumbit in preces, offert sacrificium, orat pro fugitivo fratre: deinde, vt fratres illos confoletur, ad monasterium venit. Necdùm autem medium emensus erat iter, cum ecce occurrunt ei fratres admodùm gratulabundi, multasque ei gratias agentes, indicantesque reuersum monachum, qui aufugerat, ablataque omnia reportasse. Ait autem Episcopus: Planè donum Dei est, qui neminem vult perire. Non est hoc meriti nostri: non nobis igitur, non nobis, sed nomen eius detur gloria. Deceterò fratres confirmate in eum charitatem, vt possit perseuerare deinceps vsque in finem.

Precib' sancti episcopi resipiscit monachus fugitiuus. 2. Pet. 2.

Vt sanctimonialem quandam ad monasterium reuocârit. Cap. 14.

A Pud Durlense oppidum, quod est in Ambianensi territorio, memoria seruatur beatissimi Archangeli Michaëlis, vbi etiam monasterium virginum est. Eius mater siue Præfecta, quandoquè in vesperam coenandi tempus differens, sanctimonialem quandam iubet sibi coenanti adstare. Erat illa religiosa & simplex, & iam tertio inuiserat Hierosolimam, non sine multo & magno labore & dolore. Dicebantur de ea publicè & priuatim sanè memorabilia, sed quæ nos hîc omittimus, nè forsan infirmis incredibilia videantur. Hanc, inquam, mater illa monasterij sibi iubet instar ancillæ ad mensam tenere cereum, reuerenter obsequi, stare depressis luminibus, nec loco se mouere, donèc ipsa surgat à mensa. Paret illa cum primis religiosè: sed interim nescio qua culpa cereus ei decedit è manibus, & repente totus ille locus tenebris horret. Tum illa matris indignationem valdè reformidans, humi se abijcit, veniamque eius culpæ petit. Iungit suas preces etiam aliæ forores. Sed illa ultra modum exandescens, surgit à mensa, frendet dentibus, nec aliter se gerit, quàm si exisset è potestate, exclamat nequissimam illam ferendam anathemate, & è monasterio pellendam. Tandem etiam eò prorumpit, vt pugnis calcibusque eam contundat, & in dies multis afficiat iniurijs, denique è monasterio exire compellat. Tum illa se confert ad Godefridum Episcopum Ambianensem, cum lachrymis exponit, quæ passa sit, & quam ob culpam, à matre monasterij. Audiens vir pius, magna tum commiseratione, tum admiratione afficitur. Nouerat enim simplicitatem eius. Hortatur vt æquo ferat animo, & interim se conferat in vicinas ades honestæ matronæ Erenburgis. Deinde scribit matri monasterij, vt quamprimum sine vilo vehiculo ad ipsum accedat. Ijs literis valdè illa consternata, nescit quò se vertat. Non dubitat, tam seuerum mandatum haud temerè à beato Episcopo profectum. Tandem videns se contra eius voluntatem reniti non posse, cum ingenti rubore cunctis inspectantibus, pedibus suis Ambianos pficiscitur. Vbi ad Episcopum venit, primò eius se pedibus prouoluit: deinde animo exacerbata, in eum horrenda iactat conuicia, nec ore solùm, sed totius corporis gestu suam prodit insaniam. At Episcopus nihil ea re motus, iubet eam sedatè se gerere. Ego hîc, inquit, Christi loco iudex tuus sum, & in ea, quæ perperam gessisti, inquirere volo. Animam sororis, quam tibi commendavi, à te requiro. Illa nesciens quid responderet, ait se igno-
quid dicat: se nullam ex sororibus suis perdidisse. Tum Episcopus: Ego verò, inquit, à te repero sororem illam, egregiæ existimationis virginem, quam non ita pridem coegisti tibi coenanti ad mensam tenere cereum, & quòd è manibus is excidisset, eam post multas iniurias è monasterio exire compulisti. Fortassis illa iam in desperationis lapsa barathrum, suam in fornicibus pudicitiam prostituit, & mali demonis ore absorpta, in cœno vitiorum volutatur. Quis te furor impulit, malefana, vt ob tantillam rem, animam Christi sanguine redemptam, in tartarum detruderet? Ad hæc cum illa nihil responderet, Episcopus cum multo fremitu, Surge, inquit, misera, & modis omnibus perquire sororem illam. Sed cum illa se non moueret: Vixit Dominus, ait Episcopus: neque cibum neque potum capies, donèc ouem illam mihi restituas. Itaque adhibitis custodibus, discurrit illa per plateas ciuitatis, (audierat enim sanctimonialem eò venisse) sciscitatur num quis viderit eam, num cui, vbilatitet, compertum sit, iam sole occumbente, cum eam inuenire non posset, redit ad Episco-

Immodica cuiusdā Abbatissæ indignatio.

Ea egregiè castigat sanctus Episcopus.

Episcopum, lachrymabunda accusat peccatum suum, petit veniam, spondet se requiem non daturam sibi, donec sororem recuperet. Episcopus videns illam labore & jejuniis admodum defessam, accersit sanctimoniam, eamque reddit ei: dicit se quodam in eam usum severitate ea causa, ut posthac cautius & moderatius se gerat. Deinde dimittit eam pacificè à se.

Dicant hoc ex ipso praelati mistic agere cum subditis.

Quam abhorruerit à consortio flagitiosorum hominum. Cap. 15.

In quadam solennitate, hora vespertina à Clero deductus in ecclesiam honorificè, expletoque officio, itidem inde reductus in domum suam, iussit omnibus ex more potum offerri. Aderat cum alijs etiam quidam è Clero, facie & nomine mihi non ignotus: sed prodere nomen eius nolo, ne ea re exacerbatus, seipso deterior fiat. Erat is ex illorum grege, quos supra diximus impuro coniugio pollutos, quibuscum multum beato Episcopo negocij fuit, ut corrigerentur. Ausus fuit ille arripere pateram, ex qua bibere Episcopus solebat, & cum vinum in illam infudisset, irridiculè illud epotare. Aduertit hoc Episcopus, sed ne in tanta solennitate iniuriam suam temerè vltus videretur, contulit se. Postquam autem discesserunt omnes, accito Nicolao dispensatore suo: Quid ita, inquit, pateram meam in sterquilinum abijcere voluisti? An ignoras nihil esse luci cum tenebris commercij? Territus valde œconomus, affirmat se pateram tuto loco condidisse. At Episcopus: Abi, inquit, & eam vende iusto precio, illudque in Christi pauperes erogato. Fecitque sic œconomus. Aduertit hinc lector, quantoperè vir beatus id exequi conatus sit, quod Apostolus docet, nec cibum sumendum esse cum fratre, qui fornicator aut auarus sit. Ità ille sese ab omni contaminatione seruabat immunem: dignus sanè quem & veneremur, & imitemur, vt nos suis meritis quandoquè eò pertrahat, vbi iam felicissimè regnat ipse cum Christo.

En vt horruerit homines impuros. I. Cor. 5.

Vt aquam bibens, vinum bibere visus sit. Cap. 16.

Vandò ei frequentes ad mensam aderant è Clero, vel viri nobiles ac militares, scypho argenteo aqua ei proponebatur. Is scyphus artificis industria ità fabricatus & politus erat, vt conuiuæ putarent vino implerum. Erat autem etiam ligneus scyphus ei appositus, vino plenus: quem, vt amplius cruciaretur, diutissimè solebat intueri, sed nihil inde bibens, sua manu pauperibus eum porrigebat. Id verò ità faciebat, vt quoad fieri posset, omnes latèret. Inter edendum autem cum diuersa ferula in eius mensam inferrentur, ipse arborum fructibus vel herbis, idque parcè, vescabatur. Hæc enim illum tota vita sua lautitijs omnibus anteposuisse, certò constat.

Rarè abstinentiæ exemplum.

Vt nunquam cibo vllò vel potu ad satietatem se expleuerit. Cap. 17.

Ex discipulo eius Reingero monacho, viro in primis veraci, didici rem notatam dignam, nunquam illum vlla vel esca vel portione ità se exatiâsse, quin semper magna se fame affectum sentiret. Tam ille abstinentiæ & sobrietatis cultor fuit egregius.

Sic edit, vt semper esuriat.

De eius vigilijs. Cap. 18.

De multis eius vigilijs quid me dicere attinet, quando eæ cum inedia maximam habent coniunctionem & familiaritatem? Post expletas Matutinas preces, siue nocturnas vigilijs, cum alij recederent, ille in ecclesia solus permanebat, & vestem atque calceamenta deponens, genibus flexis, quod supererat noctis, precibus transigebat. Creberrimè quoquè tum inuisere solebat loca sacra, vno tantum puero contentus, & nudis pedibus ingrediens. Deinde conferebat se ad leprosoforum domicilia, & pia sollicitudine ad singulos lætos accedens, lunda & prurientia membra suis contrectabat manibus, atque exosculabatur, signumque salutare non sine illorum leuamento eis imprimebat: Audiebat etiam illorum confessiones, & Eucharistiam eis porrigebat, cæteraq; humanitatis officia submissè exhibebat. & nè à quoquam depræhendi posset, clam domum redibat, pannis oblitus.

Prolixæ vigiliæ.

Eccè re admirandam.

De eius visione horrenda. Cap. 10.

Cum autem nocte quadam his esset studijs occupatus, & coram reliquijs beati Firmini martyris se lachrymabundus prostrauisset, pro peccatis subditorum suorum deprecaturus, graui pressus somno, vel potiùs mentis excessum

MURRIUS

OPER
ROBER
RVIII
5

Visio terribilis.

3. Firminus Episcopus & martyr ei apparet.

2. Tim. 4.

Denunciat suis imminentem Dei iram, sed illi contemnit.

Ambianorum urbe incendium vastat.

Consolatur populum, ea clade afflictum, prophetico spiritu.

Largitur multa ecclesijs &c.

sum patiens, vidit se extra urbem positum in via illa, quæ ducit ad beati Acioli martyris ædem: atque ecce ad Austrum cernit rhedam equosque feruentes, & innumerabilem turbam equitum, sulphureas flammam vomentium, miretur tumultuantium: diuersorum quoque armorum strepitum audit, scutorum, galearum, thoracum, hastarumque ignearum. Porro omnes illos adspicit præcipites urbis excidio imminere, quorum tantus erat fragor & strepitus, ut illo putaret orbem terrarum concuti & commoueri. Mox ergo fide certissima opponit signum Crucis tam horrendæ visioni. Cum autem multum horreret urbis euerisionem, subito quendam videt ad stare sibi heroica forma virum, pontificalibus indutum, anulum aureum palmarumque manibus vibrantem, coronam è rosis atque lilijs, cui Dominicæ Crucis signum præclarè insertum esset, in capite gestantem. Volenti verò ad eius pedes se sternere, & quis esset percontari, ille ait: Vide nè feceris Godefride sacerdos. Ego sum Firminus, huius urbis primus Episcopus & martyr, qui etiam pro viribus ei excidendæ auxilium ferre paratus sum. Sciscitanti autem Godefrido, quam ob causam tanta ira Dei urbi impenderet, dixit martyr: Peccata plebis tuæ nimium increuerunt. Tu igitur ea, que vidisti & audisti, libera voce denuncies: argue, increpa, obsecra, insta opportune, importune, mecumque pariter Christi clementiam deprecare, ut auertat furorẽ suum à populo. His alijsque multis ab Episcopo & martyre dictis, illo abeunte in celos, Godefridus redit ad se, & nè quis somnio illusum existimare posset, velis eius adeo lachrymis infusa fuit, ut in humum defluerent. Inde Dominico die ad populum concionatus est, hortans ad agendam poenitentiam, denunciãnsque urbi imminentem grauissimam præpotentis Dei iram. Etsi autem multa rum dixit, quæ merito eos mouere debuissent, at illi tamen deteriores effecti, verba eius non alio quam deliramentorum habuere loco, pariterque exclamãrunt cum non nisi ænijs & infinitis quæstionibus occupari. Ecce autem pridie eius diei, quo beati Apostoli Bartholomæi solennes ferias celebraturi erant, nubes densissima totam obsedit urbem, lucem omnem in noctis tenebras commutans: moxque inde erumpens ignis, immentes frugum aceruos passim in agris corripuit, & momento temporis absumpsit: flanteque vento vehementissimo, in oppidum inuasit, & lapideas haud secus atque lignecas depascens ædes, tanta vi bacchatus est, ut nemo ad sedandas & extringendas flamas propius accedere auderet. Omnia igitur terribili illo incendio depopulante, nihil relictum est, præter ædem beati Firmini martyris, & domum Godefridi Episcopi, & pauperum quorundam casas: & quod prope incredibile videri possit, diuersorum animalium pelles in flumen depresso, contra aquarum naturam in de feminis extrabantur. Visæ sunt etiam aues quædam coruis non absimiles, macie confecta, & inanis horridæ atque deformes, volitare per urbem, ignem rostris suis circumferentes, vnde etiam fama increbuit, flammis tartareis oppidum conflagrasse. Itã ergo eius urbis gloria in magnam versa est acerbitatem, quæque finitimorum & etiam remotorum rebus vastandis inhiãrat, ceruicemque crex erat, nunc Christo vindice sedet in mœrore.

Vt cito aduolãrit ad urbem flammis exustam. Cap. 20.

Per id tempus Godefridus Episcopus, occupatus visitada dioccesi sua, in Pontinorum solo morabatur. Vbi autem didicit oppidum conflagrasse, ocyus aduenit: cernensque omnia in fauillas redacta, obortis lachrymis, (neque enim eas negare potuit etiam ingratiss) O filioli, inquit, oportuit quidem dictis parere meis, & poenitentiam lætissimam placare Dominum. At nunc iusta Dei flagella quis ferre animis, & vel serò mores corrigite. Quod si feceritis, polliceor vobis Christum pro sua clementia cumularum vos beneficijs suis, & posteriores res vestras prioribus incundiores felicioresque fore. Promittunt illi se dictis eius obtemperaturos. Itaque nondum exacto biennio, tanta rerum necessariorum copia extitit, ut quemadmodum prædixerat vir Dei, calamitas omnis superioris temporis obliuioni daretur. Huius rei vsque in præsens fama celebris in ea urbe perseuerat, matresque suis referunt liberis Godefridum Episcopum prophetico spiritu claruisse.

Vt obitum suum præuiderit, & quid dederit monasterio S. Quintini. Cap. 21.

Intelligens vir Dei dissolutionem corporis sui imminere, tanto studio suis in opera misericordiam incumbebat, quanto ijs celerius eam se impetraturum certius confidebat. Inter alia igitur, quæ ecclesijs, pauperibus, viduis, orphanis elargitus est, (quæ

(quæ cum sint innumera, ijs commemorandis lectorem tædio afficere nolumus) monasterio S. Quintini martyris, in quo monachus vixerat, calicem aureum dedit, itemque permulta alia, & altare, atque etiam quæ facerent ad luminaria templi fouenda, & vndè eo die, quo deceffisset è vita, cura thesaurarij cibus & potus fratribus in refectorio, itemque pauperibus liberaliter ministraretur. Quod quidem hodieque illic fit. Fecerunt hoc etiam alij complures sancti, vt etiam commemoratio deceffus eorum non vacet à misericordie officijs & operibus.

Vt deceffum suum antè prædixerit Iohanni Episcopo. Cap. 22.

Profectus aliquando est ad Iohannem Morinorum Episcopum, vt cum eo spiritalia misceret colloquia, & de statu præsentis Ecclesiæ conferret. Erat enim Episcopus ille magnæ authoritatis, cuius etiam supra mentio habita est. Cumque multa coram fratribus locuti essent, Iohannes Episcopus flens largiter: O Godefride Episcope, inquit, pro peccatis meis offer Domino sacrificium, nec desis, modò id fieri possit, curando funeri meo. At contra Godefridus Episcopus ad pedes eius se aduoluens, cum multo gemitu ait: Ego verò, pater beatissime, prior hinc migraturus sum, lætusque ante te humanæ conditionis debitum persoluam. Tu igitur mihi quæso negare noli, quod à me petijsti. Ea beati viri verba omnibus lachrymas expressere, quòd scirent nec verbulum ab eius ore temerè proficisci. Et vt perspicuum foret non vanos fuisse hos eius sermones, quindecim annis ante Iohannem Episcopum excessit è vita. Hæc nos habemus ab ore Heriberti & Valterij, eius ciuitatis Archidiaconorum, qui ijs interfuerunt.

Prophetia eius.

Vt multis afflictus malis Christum rogârit, nè in ea regione moreretur. Cap. 23.

Rursus autem aduersus eum maleuolorum & inuidorum conuicia & maledicta, versutæque machinationes extiterunt, ita vt tutus ei in illa regione nullus esset relictus locus. Rursus ergò meditatur fugam, rursus latebras inquirit: rursus iuuat adire montes Carthusiæ, is enim locus eius animo maxime se debebat. Nam de quodam Carthusiæ fratre præclarum quiddam & memorabile referre solebat, quòd toto triennio nunquam quacunquè pressus necessitate, manu verenda attingere voluerit: ad eò castitatis fuit eximius cultor. Et eò sanè quamprimum aduolasset Godefridus, nisi vitæ finis iam propinquasset. Ad eò enim multis erat angoribus confectus & obrutus, vt vitæ quoquè tæderet: ad eò supra vires affligebatur & discruciabatur, vt crebrò rogârit Dominum, nè ipsum sineret in ea regione mori. Quod etiam præstitit ei Dominus.

Multis viri Dei iniurijs afficitur.

Signum castitatis eximie.

Vt Sueffiones venerit. Cap. 24.

Petere tum volebat, nescio qua causa, Rhemorum urbem, locuturus cum Radulpho Archiepiscopo, qui Viridis cognomen obtinuit. Præerat autem tum monasterio sanctorum Crispini & Crispiniani, quod apud Sueffiones est. Odo Abbas venerabilis, totius religionis & honestatis præcipuus cultor, qui illud monasterium à fundamentis instaurauit, & disciplina monastica egregie illustrauit. Is vbi ipis ferijs horum martyrum audiuit Godefridum Episcopum per Sueffiones habere iter, mittit seruos suos, vt obseruent aduentantem illum, cogantque ad martyrum solennitatem venire. Abeunt illi, venit Episcopus via publica sub horam terriam, deducitur ab illis ad monasterium, ab Abbate Odone honorificè excipitur, celebritatem illam multa animi exultatione illic peragit. Sed quia iam Christus eius virtutes, quibus præclare ornatus erat, cælesti remuneratione afficere volebat, placuit ei illo in loco vitæ eius finem imponere.

Odo Abbas SS. Crispini & Crispiniani honorificè excipit eum.

Vt febre correptus, ex itinere coactus sit ad monasterium redire, ibique obiit. Cap. 25.

Proxima nocte cum beata membra dedisset quieti, febricula pulsari cœpit. Manè apud beatorum martyrum Crispini & Crispiniani corpora humi prostratus, preces fudit: in dè se daritineri, & iam ad tria plùs minus milliaria progressus, morbo inualescète, dicit comitibus itineris, se non posse vltra procedere: redeundum esse ad monasteriũ martyrum. Lachrymantur omnes, aiunt eum

Febre lethali corripitur sanctus Episcopus.

MURTIUS
Oder
Johann
RVIII
5

non recte sentire: debere illic paulisper quiescere, ciboque se reficere. At ille sentiens se viribus destitui. Nequaquam, ait, filioli, quod vos vultis, fieri potest. Superiori enim nocte cum me in lectulo collocassem, videre mihi visus sum a quatuor herouibus, candidissimis stolis indutis, in lectica me in quoddam oratorium deferri, molaremque lapidem, cunctis spectantibus multumque moerentibus, mihi imponi. Tum vero omnes summo animi dolore exclamauerunt: Domini voluntas fiat. Habebat autem in comitatu suo quendam egregiam indolis iuuenem Nicolaum, monachum Cluniacensem. Is celeriter praecessit ad patrem suum Henricum, olim strenuum militem, tunc monachum sanctorum Crispini & Crispiniani, & villa procuratorem fidelissimum, mirae simplicitatis & innocentiae virum: indicat ei aduentare Godefridum Episcopum, praedebilitate iter susceptum conficere non valentem. Confestim ille accurrit, excipit eo, quo par erat, honore Episcopum, gratias immensas agens Deo, quod talem tantumque mereretur habere hospitem. Triduo vero illic habuit Episcopum, & in dies deterius habere se sensit. Id ubi cognouit Odo Abbas venerabilis, adiunctis socijs, festinus venit ad eum, crebriusque exofculatum nauiter reuerenter imponit, & ad monasterium aduehendum curat, non mediocriter interim dolens. Ille vero tanto attentius precibus & lachrymis insistebat, quanto certius ad finem se tendere experiebatur. Adueniente hora, qua migraturus erat, Eucharistiam de manu Lysardi Sueffionensis Episcopi accepit, fratribusque benedicens atque etiam valedicens, orat ut in domo, quam Capitularem vocant, corpus ipsius sepeliant. Deinde extensis manibus, & sublatis in caelum oculis, spiritum reddit creatori. Facies eius niueo roseoque colore perfusa, iucundum cernentibus spectaculum praebuit. Diceret suauiter dormire, non vita functum, Episcopum. Decessit sexto Idus Nouembris. Lysardus Sueffionum praesul nitebatur corpus eius in beatorum Geruasij & Protasij cathedralis ecclesiam transferre, sed non permisit Abbas Odo, neque Theulphus Prior, qui non diu post eum in regimine successit: sed neque monasterij fratres. Iustum etiam erat, ut locum, quem pro amore beatorum martyrum Crispini & Crispiniani pio affectu, dum vixit, semper excoluerat, etiam corporis sui praesentia ornaret. Ea de re scripsit carmina quaedam Bernardus Decanus Sueffionensis: scripsit & * Gostenus, vero Sueffionum Episcopus, pater patriae iure vocandus, multorum fundator cecentiorum, hostis vitiorum, & castitatis cultor praecipuus. Eius versus sic habent:

Gloria pontificum, Cleri decus, ac monachorum
 Forma, gregis dux, exemplar morum Godefridus,
 Hic iacet, atra petens octava luce Nouembris.

Hoc epitaphium saxo monumenti eius incisum est, ubi etiam effigies eius sane quam elegans cernitur. Multi quoque alij doctissimi viri praclare de illo scripsere.

De exequijs eius, & insigni miraculo. Cap. 26.

Clarabaldus
 Syluaneensis
 Episcopus.

Postquam tristis rumor eum e vita decessisse percrebuit, infinita hominum multitudo ad eius exequias confluxit. Ijs vero interfuere etiam Lysardus Sueffionum, & Clarabaldus Syluaneensem, antistites, Abbas Odo, Radulphus S. Medardi pater, multique alij monasteriorum rectores: quos equidem sentio non absque diuino instinctu e locis tam diuersis tam celeriter eodem aduenire potuisse. Populus autem visendi cupidus, scalam quandam, quae a solo usque ad magna vasta quadam mole pertingere videbatur, occupauit: quae cum tantum pondus ferre non posset, a summo usque deorsum scissa est, & tum sua, tum populi ruina & clamore tantum excirauit fragorem, ut omnes putarent templum funditus corruisse. Mox ingenti dolore afficiuntur omnes, quod putaret eos, qui de scala deciderant, viros, foeminas, pueros, mulieres verum gestantes plane extinctos. Sed ut cunctis innotesceret, cuius meriti esset is, ad cuius exequias conuenerant, nullum alicuius laesionis vestigium in eis repertum est. Matrona quaedam, vxor Ingelramni praediuus eius Sueffionensis, Christo valde chara, orationibus & elemosynis perpetim vacans, cum esset grauida, cerneretque cives lachrymantes: Quid ita, inquit, consternati estis o cives? En prorsus incolumes sumus. En virtutem martyrum Crispini & Crispiniani, meritumque Godefridi praesulis iam experti sumus. Alius quidam, qui caeteris altius corruerat, planeque membris omnibus contritus putabatur, subuculam, femoralia, caligas, aliasque vestes suas omnibus discissas ostendens, nihil se mali passum re ipsa declarauit.

Praclearum
 sane miraculum.

nit, cunctis stupentibus à loco illo exiliens sanus. Huius rei tot hodieque testes extant, quot tum spectatores interfuerunt. Lucus igitur repente in gaudium mutatur, Godefridi nomen & meritum ab omnibus in caelum tollitur. Inde tumulatum est factum beati viri corpus, quod, teste Christo, ab ipso matris utero ab omni pollutionis labe immune comperimus.

S. Godefridus perpetuo mande virgo.

De quodam presbytero liberato. Cap. 27.

Sacerdos quidam apud Sueffiones degens, ab Episcopo Lyfiardo, nescio quam ob causam ad eum infestabatur, ut è tota ferè prouincia exturbaretur. In magnas igitur angustias coniectus, nec vllam euadendi viam reperiens, venit ad Robertum presbyterum, natione Nortmannum, exponit ei quid patiatur ab Episcopo, petit consilium. Abi, inquit ille, ad beatorum Crispini & Crispiniani martyrum ecclesiam, prosternere coram monumento illustris praesulis Godefridi, nec dubites te exauditum iri. Ego quoque vna tecum ibo. Eunt igitur, & cum multa deuotione lachrymabundi, diu in preces incumbunt. Ijs finitis recedunt, & sacerdos deinceps vixit securus. Excessit è viuis pijsissimus Ambianensium pastor Godefridus, vi iam ante diximus, sexto Idus Nouembris, hora diei nona, anno sacerdotij sui vndecimo, ætatis quinquagesimo, regnante Ludouico, Philippi Francorum Regis filio, anno regni eius decimo octauo: incarnati autem Verbi millesimo centesimo decimo octauo. Porrò anno Christi millesimo centesimo tricesimo octauo, Nonis Aprilis translatum est venerabile corpus Deo digni praesulis Godefridi à Gosseno Sueffionum Episcopo, & ante summam aram sub testudine honorificè reconditum: vbi etiam Christus vota supplicum exaudit: cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Translatio sancti corporis eius. Iulieno

DE SANCTO VRSINO PRIMO EPISCOPO BITVRICENSI ET CONFES-

sore: Ex Gregorio Turonensi, De Gloria Confessorum, Cap. 80.

BITVRIGA vrbs primùm à sancto Vrsino, qui à discipulis Apostolorum Episcopus ordinatus, in Gallias destinatus est, verbum salutis accepit, atque Ecclesiam Biturigensem primùm instituit, rexitque, qui migrans à seculo, in campo inter reliqua sepulcra populorum sepultura locatus est. Non enim adhuc populus ille intelligebat sacerdotes Domini venerari, eisque reuerentiam debitam exhibere. Vndè factum est, vt in crescente terra, plantata desuper vinea, omnem memoriam de primò vrbs sacerdotè conuelleret, & vsque ad tempus illud, quo Probianus Episcopus eius vrbs est subrogatus, nullus de eo sermo haberetur.

Nouembris 9. S. Vrsinus primus Biturigi Episcopus.

Probianus Episcopus Bituricensis.

Fuit autem quidam Augustus nomine, de domo Desiderati quondam Episcopi: cuius manus ac pedes ita contracti erant, vt non aliter nisi de geniculis atque cubitis sustentaretur, si aliquò processurus vellet incedere. Is, inspirante Deo, de elemosinis deuotorum, apud Brias vicum in honore sancti ac beatissimi Martini antistitis, oratorium edificauit: cuius cum in ipsum reliquias detulisset, statim directis membris sanus effectus est. Deinde collectis secum paucis monachis, sub regula monasterij degens, semper orationi vacabat. Vndè factum est, vt in sequenti accersitus ab Episcopo, Abbas ordinaretur in basilica sancti Symphoriani, quam memoratus pontifex fabricauerat ante conspectum muri Biturigi. Nec tamen monachos, quos prius congregauerat, relinquens, sed instituens eis Praepositum, ipse vtrasque cellulas gubernabat. Denique cum apud hanc basilicam moraretur, apparuit ei sanctus Vrsinus, per visum noctis, dicens: Defossa humo, require corpusculum meum. Ego enim sum Vrsinus, huius vrbs primus Episcopus. Qui ait: Quo ibo, aut vbi quaeram sepulcrum tuum, cum ignorem locum, vbi sis positus? At ille apprehendens eius manum, duxit ad locum, & ait: Sub harum vitium radicibus corpus meum habetur.

Item Desideratus.

Contractus virtute reliquiarum curatur.

Apparet S. Vrsinus Augusto Abbati.

Expergestus Abbas, narrauit hæc sacerdoti suo: sed ille paruipendens quæ à sacerdoti, presby-

1. Episcopo.

VRSINUS

908
1008
RVIII
5